Ա. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 163
ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 18 ՅՈՒԼԻՍ 1884 (Ն. Տ.) 30 ՅՈՒԼԻՍ
7 ՇԷՎՎԱԼ 1301

ՊԱՅՄԱՆՔ
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ․ երկու անգամի համար 2 ղուրուշ է․ աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։
Օրագրիս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել
«Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի»
ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ. Ղալաթիա, Նորատունկեան խան․ իսկ գաւառներէն հեռագրեալ հասցէիւ
درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونكیان خانده {ارەولك}
غزته‌سی اداره‌سنه
40 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ	համար	Տարեկան	դահեկան	արծաթ.........200
»	»	Վեցամսեայ	»	» 100
»	»	Եռամսեայ	»	» 50
»	»	Ամսական	»	» 20
»	»	Հատով	»	» 1
Գաւառաց	համար	Տարեկան	»	» 240
»	»	Վեցամսեայ	»	» 120
»	»	Եռամսեայ	»	» 60
Օտար	երկիրներ	Տարեկան	Ֆրանք	56
»	»	Վեցամսեայ	»	28

Դուրս ղրկուած լրագրաց ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

40 ՓԱՐԱ

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 18 ՅՈՒԼԻՍ

ՌՈՒՍԻՈՅ ՀԱՅՈՑ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

—o—

Գ.

Մեր նախորդ երկու յօդուածներով ցոյց տուինք թէ ո՛րքան անիրաւ և վնասակար գործ է Ռուսիոյ կառավարութեան կողմէն՝ սեղմել Ռուսիոյ Հայոց դպրոցական ազատութիւնը, և թէ այս անիրաւութիւնը ի գործ դնելու համար Ներքին գործոց նախարարութիւնը ոտնակոխ ըրած է ռուսական այն սովորութիւնները, որք անհրաժեշտ են նոր օրէնքներ հրատարակելու և ի գործ դնելու համար․ մեր այս տեսութիւնը շարունակենք այժմ քննելով այդ օրէնքներն իրենց ներքին տրամադրութեանց տեսակէտներովն։

Այդ օրինաց 7րդ յօդուածը կը տրամադրէ․

«Ուսումնարանական վարչութեան վրայ պարտականութիւն է դնվում հսկել եկեղեցական ուսումնարաններում աւանդուած բոլոր առարկաների դասատուութեան վերայ բացի կրօնագիտութիւնից։ Ըստ սմին ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձութեան իրաւունք է դրվում՝ եթէ նա այս կամ այն վարժապետին կամ ուսուցչուհուն իւր կողման անարժան դատէ՝ դիմել հոգեւոր կառավարութեան այս անձինքներին անմիջապէս պաշտօնից հեռացնելու և նոցա տեղ այլ անձինք նշանակելու մասին։ Եթէ հոգեւոր իշխանութիւնը չկատարէ այդ պահանջը, Հոգաբարձուն զեկուցանում է սորա մասին Ազգային Լուսաւորութեան Նախարարութեանը․ իսկ առանձին նշանակութիւն ունեցող դէպքերում, յայտնում է Կովկասի գլխաւոր կառավարչապետին, որ ըստ իւր նկատողութեան կարեւոր միջոցներ է դիմում և իւր կատարած կարգադրութեանց մասին հաղորդում է Ազգային Լուսաւորութեան նախարարին ի գիտութիւն։»

Օրինաց այս բացարձակ տրամադրութեան համեմատ Հայոց դպրոցներու բոլոր ուսուցիչները բացարձակապէս Կովկասեան Ուսումնարանական Ռուս հոգաբարձուին տրամադրութեան ներքեւ են։ Հոգաբարձուն որմէ որ գժգոհ է, անմիջապէս զնա կարող է պաշտօնանկ ընել, և ուսուցիչներն իրենց ներկայն և ապագայն ապահովելու համար միակ միջոց մը ունին, այն է ջանալ հաճոյ լինել միայն և միմիայն Գ. Եանովսքիներուն։ Այսպէս Ռուս հոգաբարձուն իւր ափերուն մէջ ունենալով դասատուներու կեանքը, կարող պիտի լինի կատարել Հայոց մէջ այն գերն որ իրեն հաճոյ է, տալ Հայ զաւակներու միայն այն ուղղութիւնը որ իրեն ախորժելի կը թուի։

Բայց անպատեհութիւնը այսքանով չվերջանար։ Շնորհիւ այս 12րդ յօդուածին, Կովկասու բոլոր Առաջնորդք պարտաւոր են հնազանդիլ, իրենց դպրոցական շրջանակին մէջ, Կովկասեան հոգաբարձուին և կառավարչապետին, և անմիջապէս պաշտօնանկ ընել այն ուսուցիչներն որք անհաճոյ են յիշեալ հոգաբարձուին․ սակայն Հայոց կաթողիկոսն ալ պարտաւո՞ր է հնազանդիլ մ՚ո՛ և է Եանովսքիի։ Օրէնսդիրը կը մոռնայ թէ՝ Երեւանու թեմի առանձին առաջնորդութիւն չէ, այլ Հայոց կաթողիկոսը միանգամայն Երեւանու Առաջնորդն ալ է, և փոխանորդով մը կը կառավարէ ու ի հարկին ալ փոխանորդ չունէր․ արդ Կովկասու հոգաբարձուն և կառավարչապետը, որք ստորին են Հայոց կաթողիկոսէն, մինչեւ պիտի հրամայե՞ն մեր Կաթողիկոսին թէ այս ինչ անձը վերցուր դպրոցէն, կամ այս ինչ անձը անդ դիր։ Ահա կնոսական կէտ մը որ հապճեպին մէջ խոհական օրէնսդրին աչքերէն վրիպած է և որով ինքնին անկարելի կ՚ընէ օրինաց գործադրութիւնը։

Սակայն երջանիկ էր առաջնորդը, երջանիկ էին Հայերը, եթէ օրէնսդիրը կամենար գոհանալ միայն այնքանով որ հոգաբարձուին չուզած անձը հրաժարի, բայց գէթ իրենք ազատ լինին նախ յանձնել Հայ տղայոց կրթութիւնը նոցա որք իրենց յարմարագոյնը կը թուին․ օրէնսդրին այդ կէտն ալ կանխատեսած է։

Յօդ. 9. Թեմական առաջնորդը իրաւունք ունի, եթէ կամենայ, եկեղեցական ուսումնարանների հսկողութիւնը յանձնել մի տեսչի, օրինաց Ժ.Ա. հատ. Ա. մասի 973 յօդուածին համեմատութեամբ, բացառապէս իւր թեմի հոգեւոր բարձր աստիճան ունեցող այնպիսի անձի, որ անկասկածելի կարող է համարուիլ։

Յօդ. 10. Թեմական տեսչի նշանակելու և արձակելու մասին, Թեմական առաջնորդը ամեն անգամ հաղորդում Կովկասի գլխաւոր կառավարչապետին և Կովկասի ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուին։

Յօդ. 11. Գլխաւոր կառավարչապետի և Կովկասի ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուի իրաւասութիւնը վարժապետների և ուսուցչուհիների վերայ հսկելու նկատմամբ՝ տարածվում է և Թեմական տեսուչների վերայ։

Փոքր ինչ ուշադրութիւն այս կէտերուն վրայ բաւական է ցոյց տալու թէ շնորհիւ այս երեք յօդուածներուն՝ Հայոց հսկողութիւնը և խնամատարութիւնը իրենց դպրոցաց վրայ՝ բոլորովին անուանական է։

Նախ 9րդ յօդուածի շնորհիւ այլ եւս աշխարհականք զրկուած են դպրոցական թեմական տեսչութիւնէ։ Այն բոլոր երիտասարդներն, այն բոլոր տարեց անձերն որք այնքան յաջողութեամբ կը կատարեն թեմական տեսչի իրենց պարտականութիւններն կա՛մ պէտք է հրաժեշտ տան իրենց ասպարէզէն, կա՛մ պարտին վեղարը գըլուխնին անցնել, (և եթէ ամուսնացա՛ծ են)։ Եւ քանի որ այս անկարելի է կամ դժուար, ուրեմն կամայ թէ ակամայ Հայ ազգը պարտաւոր պիտի լինի իւր դպրոցներու վերին հսկողութիւնը վստահիլ արդէն դանուած կղերականաց։ Կղերականք շատ բանի յարմարութիւն կարող են ունենալ, սակայն բացառութիւն մ՚է իրենց մէջ այն վարդապետը որ կրթական ճիւղը իւր յատուկ աշխատանաց առարկայ ըրած լինի։ Եւ բաւական չէ որ այդ թեմական տեսուչը կղերական լինի, այլ հարկ է նաեւ որ բարձրաստիճան [illegible] լինի։ Ողորմելի գուրգուրանք․ սակայն ներելի չէ՞ հարցնել թէ ինչու համար Ռուսք իրենց դպրոցական տեսուչներն, իրենց ռէքթորներն այլ եւս եկեղեցականներէ չե՞ն ընտրեր։

Սակայն պահ մը ենթադրենք թէ՝ այս ամենն ալ ընդունինք, բայց Առաջնորդը կարող պիտի լինի՞ ուզած բարձրաստիճան եկեղեցականը պաշտօնի կոչել։ Ծիծաղելի հարցում։ Ահաւասիկ 10րդ յօդուածը, որոյ շնորհիւ թեմական առաջնորդը պարտաւոր է տեսուչ մը ընտրած կամ հրաժարեցուցած միջոցին դիմել շարունակ Կովկասի կառավարչապետին և ուսումնարանական շրջանի հոգաբարձուին։ — Բնական է որ եթէ նոքա իրենց հաւանութիւնը զլանան՝ ո՛չ ուսուցիչ կը կարգուի, ո՛չ ուսուցիչ կարելի կը լինի հրաժարեցնել։ Ուրեմն առ ինչ օգուտ այն իշխանութիւնը որ յանձնուած է Առաջնորդին։

Այս օրէնքներով ուսուցչութիւնը մահացու հարուածը ընդունած է ի Կովկաս։ Այսօր Կովկասու Հայոց գըլխաւոր պարծանքն է իրենց ուսուցչաց խումբը, այդ խումբը որ ազատ և ապահով ասպարէզ մը իրեն առաջ բաց գտնելով՝ այնքա՛ն յօժարակամ սիրով մտած է այդ ասպարէզին մէջ և լըջօրէն ուսում ստացած է։ Ինչպէս ամէն ոք արուեստ մը կը սորվի, նոյն ուսուցիչք ալ երբ կենաց պիտոյ արուեստ սորված են և կը սորվին ուսուցչութիւնը, և որով որքան օգուտ քաղած են իրենք, նոյնքան ալ և շատ ու շատ աւելին քաղած է Հայ ժողովուրդը։ Այդ խումբը այժմ ցիր ու ցան պիտի լինի՛։ Ի՞նչ, կրնան նոքա Ռուս հոգաբարձուի մը խաղալիքն լինել, կրնա՞ն նոքա իրենց խիղճը մատնել, և պատառ մը հացի համար կոյր գործիք լինել Եանովսքիներու ափերուն մէջ։ Իրենց պատիւը, իրենց կեանքը, ամենն Ռուս հոգաբարձուին քմահաճութիւնէն կախում պիտի ունենայ և իրենք չեն կարող հպատակիլ։ Զգենք որ այս օրինաց շնորհիւ Ռուս հոգաբարձուն անդադար կարող է Առաջնորդի և ուսուցչայ միջեւ անհամաձայնութեան ոգին վառ պահել, առաջնորդին փափաքած անձը պաշտօնի չկոչել, նորա չուզած անձը պաշտօնի պահել։

Եւ երբ անկախ ուսուցչութիւնն անկարելի լինի, երբ չգտնուին շնորհքավ հայ ուսուցիչներ, անշուշտ ռուս ուսուցիչներն պատրաստ են խմբովին յաջորդել Հայոց․ ահա Տօնտուքօֆ–Քօրսաքօֆներու կէտ նպատակին։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՅԵՏԱԴԻՄԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐ ԵՒՐՈՊԱ

Կարելի՞ է միթէ որ յետադիմական շարժում մ՚ընէ քաղաքակիրթ աշխարհն։ Ի՞նչ, միթէ ե՞տ կ՚երթանք թէ յառաջ։ Ո՛չ ապաքէն գեղեցիկ գիրքեր կան հրատարակուած սա տիտղոսով․ «Աշխարհ կը քալէ»։ Միթէ առաջդիմութիւնն արդի քաղաքակրթութեան բնութեան մէջ իսկ չունի՞ իւր հիմն ու օրէնքը։ —

Բայց մեր նպատակ չունինք ժխտել այս ինքնայայտ ճշմարտութիւններ․ Քաղաքակիրթ աշխարհը միշտ առաջ կ՚երթայ, պատահական յետադիմութեանց հակառակ։ Մէկ երկիր միայն կայ Եւրոպիոյ մէջ, որ բնաւ յետադիմութիւն չըներով առաջ կ՚երթայ։ Անգլիական ազգը դանդաղօրէն կ՚առնու իւր առաջդիմական քայլեր։ Շատ խորհելով, քննելով, վիճաբանելով կ՚առնուն Անգլիացիք բարենորոգման, այսինքն առաջդիմութեան մէն մի քայլը։ Բայց անգամ մը առնուած քայլը վերջնական է։ Նա երբեք չկայ բռնաբարական ժողովրդեան համար, որչափ ալ չափաւոր լինի առաջդիմական շարժումն։ Եւրոպական ուրիշ ազգեր, չունենալով Անգլիոյ ֆիզիքական բացառիկ դիրքն, որ այնքան հզօրապէս ներգործած է անգլիական ազգին բընաւորութեան կազմութեան վրայ, չեն վայելեր այս առաւելութիւն։ Եւրոպիոյ ցամաքին վրայ ամենէն առաջդէմ ազգը, Ֆրանսա, նշանաւոր եղած է իւր յեղափոխութեամբք․ բայց յետադարձութիւններ ալ անպակաս եղած են ի Ֆրանսա։ 1789, 1804, 1815, 1830, 1848, 1852 և 1871, Ֆրանսայի ժամանակակից պատմութեան մէջ այս թըւականներ իրարու դէմ գնալ կ՚արձակեն, այնչափ իրարու հակառակ շարժումներ կը ներկայացնեն։ Եւ Իբերեան թերակղզէն մինչեւ Սկանդինաւեան թերակղզին, կամ Ալպեան լեռներէն մինչեւ Ուրալեան լեռներն, ո՞ր է այն եւրոպական ազգ որ չէ ունեցած իւր յետադիմական շարժումներ, ոչինչ ընդհատ կարեւոր քան իւր առաջդիմական քայլեր։

Հակառակ այս անցողական վարանմանց ու նուաղմանց, առաջդիմութեան դասն է որ ի վերջոյ յաղթող կը հանդիսանայ քաղաքակիրթ աշխարհին մէջ։ Բայց չհետեւիր թէ պարտինք աչքերնիս գոցել յետադիմման նշաններուն։ Կ՚երեւի թէ ասոնք ալ կը հպատակին կարգ մը մասին և ֆիզիքական օրինաց, որք թէեւ առաջդիմութեան օրինաց չափ հիմնական և տեւական չլինին, բոլորովին դիպուածի արդիւնք ալ չեն կրնար համարուիլ։ Արեւելք, իւր Քաղաքական բաժնի մէջ, հոգ կը տանի իրազեկ պահել իւր ընթերցողներ այն դէպքերու և իրողութիւններու, որք քաղաքակիրթ աշխարհին մէջ տեղի կ՚ունենան և առաջդիմական կամ յետադիմական շարժումներու արտաքին նշաններն են թէ՝ քաղաքական և թէ՝ ընկերային ու անտեսական կարգի մէջ։ Այսօր մեր նպատակն է երկու [illegible] ուշադրութիւն հրաւիրել, որոց վերաբերեալ ինչ ինչ տեղեկութիւններ արդէն հրատարակած ենք։

Այս երկու եղելութիւնք են հետեւեալք․

Պելճիա, 8–10 տարիներէ հետէ, ազատական նախարարութեան մը ներքեւ, բաւական բարենորոգումներ կատարելէ յետոյ, որոց հետեւանքն եղած էր՝ ի մէջ այլոց՝ Եկեղեցւոյ և Պետութեան բաժանումն և դպրոցաց աշխարհականացումը, կը վերադառնայ ի Կղերականութիւն, որոյ ներքեւ մի առ մի կը զոհուին ու կը ջնջուին կարեւորագոյն յաղթանակներն Ազատականութեան։

Ֆրանսա, երբ քառորդ դար առաջ Ազատ–Փոխանակութեան ողջամիտ ուղղութեան մէջ մտնելէն և անոր շնորհիւ իւր արհեստից ու վաճառականութեան մեծ թռիչ մը տալէն յետոյ, յետադարձում մը կ՚ընէ դէպ ի «Պաշտպան Դրութիւն», և կը յուսայ՝ մաքսերը բարձրացնելով՝ պաշտպանել իւր բնիկ արտադրութիւններ օտար ապրանաց զօրաւոր մրցման դէմ։

* *

Վերջին թղթաբերով եկած լրագիրք այս երկու եղելութեանց նկատմամբ նոր տեղեկութիւններ բերին մեզ։

Ի Պելճիա, նորակազմ կաթոլիկ նախարարութիւնն յուլիս 23ին երկու կարեւոր առաջարկներ մատոյց Երեսփոխանական ժողովոյն։ Կրթական նախարարը ներկայեց «դպրոցական բարենորոգման ծրագիր» մը, և արտաքին գործոց նախարարը ներկայեց ուրիշ ծրագիր մը, որով դրամական վարկ մը կը խնդրէ Վատիկանի հետ Պելճիոյ դիւանագիտական յարաբերութիւնները վերահաստատելու համար։ Պելճիայի դեսպանի մը առաքումն ի Վատիկան ցոյց պիտի տայ պելճիական արդի կաթոլիկ մեծամասնութեան և իւր գլխոյ յարգանքն ու անձնուիրութիւնը Կաթոլիկ Եկեղեցւոյ Պետին նկատմամբ։ Ասով պաշտօնապէս պիտի հերքուի ազատական նախորդ նախարարութեան ընթացքն, որ պելճիացի եպիսկոպոսաց թշնամական ընթացից և պապական Աթոռոյ միջամտութեանց դէմ՝ իբրեւ պատասխան մը, ընդհատած էր դեսպանական յարաբերութիւններն ընդ Վատիկանի։ Իսկ կրթական օրէնքը պիտի յանձնէ Պելճիոյ կղերականաց ինչ որ ամեն երկիրներու կղերականք կը բաղձան ձեռք բերել, այն է՝ հանրային կրթութիւնն։ Ասով [illegible] նախարարութեան կրթական օրէնքովն հաստատեալ աշխարհականացման սկզբունքը դպրոցաց մասին։ Կղերական նախարարութեան կրթական օրէնքն իւր նախորդէն կը տարբերի մանաւանդ իւր ապակեդրոնացական ուղղութեամբ, որով կեդրոնական կառավարութիւնը կը զրկէ հանրային կրթութեան վրայ իւր իրաւասութեան մի մեծ մասէն, զոր կը յանձնէ քաղաքային, գիւղային և թաղական խորհրդոց, ուր զօրաւոր են տեղական, մանաւանդ կղերական ազդեցութիւնք, որոց յետ այսորիկ պիտի ենթարկին դպրոցները։

* *

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

)(8)(

ԱՐԿԱԾՔ

ՄԻՒՆԽՀԱՈՒԶԸՆ ՊԱՐՈՆԻ

ՎԷՊ ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ

ԳԼՈՒԽ Է.

ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՐԿԱԾ ԾՈՎՈՒ

1776 թուականին Բորթսմութէն ճամբայ ելայ Հիւսիսային Ամերիկա երթալու համար, անգլիական առաջին կարգի մարտանաւով մը, որ հարիւր թնդանօթ և հազար չորս հարիւր ծովային զինուոր ունէր։ Կրնայի հոս այլ և այլ արկածներ պատմելով Անգլիոյ մէջ պատահեցան ինծ, բայց ուրիշ անգամի կը պահեմ։ Սակայն հատ մը կայ զոր կ՚ուզեմ յիշել։ Անգամ մը բարեկամութիւն ունեցայ թագաւորին անցնիլը տեսնելու, որ մեծ հանդիսաւ խորհրդարանը կ՚երթար իւր չքեղազարդ կառքով։ Կառքին առջեւը նստած էր յաղթանդամ կառավար մը, որոյ սրունքին վրայ ճարտարապէս նկարուած էին Անգլիոյ զինանշանները, և որ իւր խարազանովն օդին մէջ կը ծրագրէր յոյժ դիւրըմբռնելի կերպիւ, հետեւեալ նշանը․․․։

Մեր այս ծովային ուղեւորութեան մէջ, արտասովոր բան մը չպատահեցաւ մեզ։ Առաջին միջադէպը պատահեցաւ Սէն–Լօրան գետէն երեք հարիւր մղոնի չափ հեռի․ մեր մարտանաւը սաստկապէս զարնուեցաւ բանի մը որ ժայռ թուեցաւ մեզ։

Սակայն, երբոր գունտը նետեցինք, ծովուն յատակը չկրցինք գտնել մինչեւ հինգ հարիւր գրկաչափ, որով աւելի տարօրինակ և անհասկանալի երեւցաւ մեզ այս դէպքը․ նաւին ղեկը կորուսեր էինք, գլխու կայմն երկու կտոր եղեր էր, միւս բոլոր կայմերն ալ վերէն վար ճեղքուեր էին, և երկուքը նաւուն տախտակամածին վրայ ինկած էին։ Խեղճ նաւաստի մը, որ կայմերէն միոյն վրայ ելած՝ առագաստը կ՚ամփոփէր, նաւէն երեք փարսախ հեռի նետուելով ծովն ինկաւ։ Բարեբաղդաբար, օդին մէջէն անցած ժամանակ, խելք բրաւ կռունկի մը պոչը ձեռք անցունելու, որով ոչ միայն իւր անկման արագութիւնը մեղմացաւ, այլ և յաջողեցաւ լողալով նաւը վերադառնալ՝ կռունկին պարանոցին փաթթուելով։

Բախումն այն աստիճան բուռն եղած էր որ տախտակամածին վրայ գտնուող բոլոր նաւաստիք շրջապատին դէմ նետուեցան։ Իմ ալ, գլուխս ուսերուս մէջ մխեցաւ, և քանի մ՚ամիս պէտք եղաւ իւր բնական դիրքը գտնելու համար։ Ամենս ալ աննկարագրելի շփոթութեան մէջ ինկած էինք․ յանկարծ անհեթեթ մեծութեամբ պալենա մը երեւան ելնելով, որ ծովուն երեսը տարածուած կը ննջէր, այս դէպքին մեկնութիւնը տուաւ մեզ։

Հրէշը դժգոհեր էր մեր նաւուն բախումէն, և սկսեր էր պոչին հարուածներ տալ նաւուն կողերուն․ յետոյ բարկութեամբ խածեր էր նաւուն մեծ խարիսխն, որ ըստ սովորութեան նաւուն ետեւը կախուած էր, և նաւը քաշելով վաթսուն մղոնի չափ տեղ տարեր էր, մէկ ժամու մէջ տասն մղոն քալելով։

Աստուած միայն գիտէ թէ մինչեւ ո՛ւր պիտի տանէր մեզ ճիւաղն, եթէ՝ բարեբաղդաբար՝ մեր խարիսխին պարանը չխզէր, այնպէս որ պալենան մեր նաւը կորսնցուց՝ մենք ալ մեր խարիսխը։ Երբոր քանի մ՚ամիս յետոյ Եւրոպա վերադարձանք, նոյն պալենան գրեթէ նոյն տեղը գտանք․ մեռած կը ծփար ծովուն վրայ, և կէս մղոնի չափ երկայնութիւն ունէր։ Սոսկալիթխար գազանին մէկ մասը միայն կրնայինք առնուլ նաւին մէջ․ ուստի ծովն իջուցինք մեր մակոյկներն, և մեծ աշխատութեամբ պալենային գլուխը կտրեցինք․ գոհութեամբ գտանք անոր մէջ ոչ միայն մեր նաւուն խարիսխն, այլ և քառասուն գրկաչափ պարան, որ անոր վարի կզակին վրայ գտնուած ակռայի մը խոռոչին մէջ մնացած էր։

Մեր վերադարձին ժամանակ պատահած ամենէն կարեւոր դէպքն այս եղաւ։ — Բայց ո՛չ։ Մոռցայ յիշել ուրիշ դէպք մը, որ քիչ մնաց ամենուս ալ կորստեան պատճառ պիտի լինէր։ Երբոր մեր առաջին ուղեւորութեան միջոցին պալենան մեզ քշեց տարաւ, մեր նաւուն տակն այնչափ մեծ ծակ մը բացուեցաւ, որ մեր բոլոր ջրհանները չպիտի կրնային մեզ արգելուլ կէս ժամու մէջ ծովասոյզ լինելէ։

Բարեբաղդաբար ամենէն առաջ ես նշմարեր էի այս դէպքը․ ծակն առնուազն մէկ ոտք տրամագիծ ունէր։ Ջանացի խնուլ այն ծակն ամեն ծանուցեալ միջոցներով, բայց ի զուր․ վերջապէս յաջողեցայ փրկել այն գեղեցիկ մարտանաւն և իւր բազմաթիւ նաւազն աշխարհի ամենէն բարեբաղդ երեւակայութեամբ։

Առանց իսկ վարտիքս հանելու համար ժամանակ կորսնցնելու՝ ծակին մէջ նստայ անմիջապէս․ ծակն աւելի մեծ ալ լինէր, դարձեալ պիտի յաջողէի խնուլ։ Անշուշտ չպիտի զարմանաք, տեա՛րք, երբոր ըսեմ ձեզ, թէ ես ի հօրէ և ի մօրէ Հոլանտացի կամ գոնէ Վէսթֆալիացի ազգատոհմէ սերած եմ։ Արդարեւ ծակին մէջ բռնած դիրքս բաւական խոնաւ էր, բայց՝ շատ չանցած՝ նաւուն ատաղձագործին խնամօք դուրս հանուեցայ անկից։

ԳԼՈՒԽ Ը.

ԵՐՐՈՐԴ ԱՐԿԱԾ ԾՈՎՈՒ

Օր մը, Միջերկրական ծովուն մէջ մահուան մեծ վտանգ մ՚անցուցի։ Կէս օրէն յետոյ ծովը մտած էի Մարսիլիայէն քիչ հեռի․ յանկարծ մեծ ձուկ մը տեսայ, որ արագապէս իմ կողմս կուգար կլափը բացած։ Անհնար էր ինծ ազատիլ․ ոչ ժամանակ կար, ոչ միջոց։ Առանց վարանելու՝ հնար եղածին չափ գլուխս պզտիկցուցի, ոտներս ու ձեռներս մարմնոյս վրայ ամփոփելով կլլեցուցի զիս․ այս վիճակին մէջ, ճիւաղին բերնէն ներս սպրդելով կոկորդին մէջ մտայ։ Հոն հասնելուս պէս, խոր մթութեան մը մէջ գտայ զիս, և այնպիսի ջերմութիւն մը կ՚զգայի, որ անհաճոյ չէր ինծ։ Գազանին կոկորդին մէջ ներկայութիւնս զարմանալի կերպիւ կը նեղէր զայն, և անշուշտ կը փափաքէր որ դուրս ելնէի անկից։ Իսկ ես՝ առաւել անտանելի լինելու համար՝ սկսայ քալել, ցատկել, պարել և հազար տեսակ շարժումներ ընել ու խաղեր խաղալ բանտիս մէջ։ Սկովտիական պարը մանաւանդ անհաճոյ կը թուէր իրեն․ ողբաձայն աղաղակներ կ՚արձակէր, երբեմն պոչին վրայ անկուելով մինչեւ կէս մէջքը ջուրէն դուրս կ՚ելնէր։ Այս վարժութեան միջոցին իտալական նաւ մը վրայ եկաւ, երկժանիներով հարուածեց զայն, և քանի մ՚վայրկեան յետոյ սպաննեց։ Երբոր քաշեցին նաւուն մէջ առին զայն, նաւաստիները խորհուրդ ըրին յօշոտելու, որպէս զի հնար եղածին չափ աւելի իւղ հանեն անկէ։ Եւ որովհետեւ իտալերէն կը հասկնայի, մեծ սարսափ ունէի վրաս, վախնալով որ զիս ալ ի միասին պիտի յօշոտէին։ Անոնց դանակներէն զիս պատսպարելու համար, գնացի ստամոքսին մէջտեղը կեցայ, ուր տասներկու մարդ կրնային բնակիլ դիւրութեամբ․ կը կարծէի որ յօշոտումը ծայրերէն պիտի սկսէին, բայց շատ չանցած սիրտս հանդարտեցաւ, վասն զի նախ փորը ճեղքել սկսան։ Երբոր լուսոյ ամենափոքր նշոյլ մը նշմարեցի, սկսայ կոկորդալից աղաղակել թէ որչա՛փ հաճելի էր ինծ տեսնել այդ պարոններն և անոնց ձեռօք ազատիլ այնպիսի դիրքէ մը, ուր շատ չանցած պիտի խեղդուէի։

Անհնար է ինծ նկարագրել այն անկարծական ապշութիւնն որ ամենուն դէմքին վրայ նկարուեցաւ՝ երբոր ձուկին ընդերաց մէջէն մարդկային ձայն մը լսեցին․ զարմանքնին աւելի մեծցաւ, երբոր մօրէ մերկ մարդու մը դուրս ելնելը տեսան։ Չերկնցնեմ, տեա՛րք, ձեզ պատմած այս արկածս պատմեցի անոնց․ խնդալէն մարեցան։

Քիչ մը զովանալէ յետոյ ծովը նետուեցայ լուացուելու համար և լողալով այն ծովեզրն հասայ, ուր հանդերձներս թողած էի և հագուեցայ։ Եթէ չեմ սխալիր հաշւոյս մէջ, երեք քառորդէ չափ բանտարկեալ մնացեր էի ճիւաղին մարմնոյն մէջ։

ԳԼՈՒԽ Թ.

ՉՈՐՐՈՐԴ ԱՐԿԱԾ ԾՈՎՈՒ

Երբոր Թաթարաց խանին քով ծառայութեան մէջ էի, իմ զբօսանաց նաւովս յաճախ կը պտըտէի ծովուն մէջ։ Առաւօտ մը, երբոր երկնից գեղեցկութիւնն ու զուարթութիւնը կը դիտէի, օդին մէջ կլոր բան մը տեսայ գրեթէ [illegible] գնդակի նման, որուն տակէն բան մը կախուած կ՚երեւնար։ Իսկոյն հրացաններուս ամենէն լաւն ու երկայնը ձեռքս առի, առանց որոյ ոչ դուրս կ՚ելնէի և ոչ կ՚ուղեւորէի։ Գնդակով լցի և կլոր նիւթին վրայ պարպեցի, բայց չկրցի զարնել։ Վառօդը կրկնապատկեցի, դարձեալ չկրցի զարնել։ Վերջապէս, երրորդ անգամուն, չորս հինգ գնդակ մէկէն արձակեցի, որք մէկ քովէն զարնելով ծակեցին զայն, և այնպէս վար ինկաւ։

Երեւակայեցէ՛ք իմ զարմանքս երբոր տեսայ որ նաւէս քանի մը կանգուն հեռի ոսկեզօծ սայլակ մ՚ինկաւ, որ ահագին գմբեթի մը մեծութեամբ օդապարիկէ մը կախուած էր, և մէջը մարդ մը կար՝ խորոված կէս ոչխարի մը հետ։ Առաջին զարմանքս անցնելէ յետոյ, սայլը շրջապատեցի մարդոյս հետ։

(Շարունակելի)

Նաբոլէոն Գ կայսեր իշխանութիւնն ինչ ինչ նկատմամբ աղարդիւն չեղաւ Ֆրանսայի համար ։ Գլխաւոր առաջդիմութիւն մը, յորում կայսրը գովելի նախաձեռնութիւն մ'ունեցաւ, Անգլիոյ հետ Ազատ-Փոխանականութեան (Լիբր էշանժ) հաստատումն եղաւ ։ Այս սկզբան համաձայն անգլօ-ֆրանսական առեւտրական դաշնագրին բանակցութեանց համար Անգլիոյ կողմէ պատուիրակ կարգուած էր հռչակաւորն Քոպտըն, որ իւր հայրենեաց մէջ իսկ Ազատ-Փոխանակութեան հիմնադրաց մին եղաւ ։

Աստ պէտք չունինք երկարօրէն բացատրելու թէ ի՛նչ են Ազատ-Փոխանակութիւն և Պաշտպան Դրութիւն ։ Ընթերցողք Քաղաքական Տնտեսութեան որ եւ է դասագրքի մէջ կրնան գտնել աստ վերաբերեալ ծանօթութիւններ ։ Տնտեսագիտական սկզբունք մ'է թէ, երկրի մը հողագործութիւնն, արհեստներն ու տարագործութիւնը պաշտպանելու և բարգաւաճեցնելու համար օտար երկիրներէն եկող հողագործական, տարագործական և այլ արհեստական վաճառաց վրայ ծանր մաքսեր դնել ուղիղ քաղաքականութիւն չէ ։ Ենթադրենք թէ արմտեաց վրայ ծանր մաքս դրուի ։ Անտարակոյս բնիկ հողագործք կը շահին . զի՛ նախ՛ իրենց արմտիքն՛ բերել աւելի աժան քան ծանր մաքս վճարող օտար արմտիքն՛ աւելի կը վաճառուին երկրին մէջ, և երկրորդ, մրցումն չկենալով, բնական գնէն աւելի կը վաճառին միշտ ։ Բայց հողագործական դասէն զատ ամէն դասեր, սուղ գնելով իրենց ասուր պարէնը, բնականապէս կը կորսնցնեն ։ Դասու մը շահեցնելու համար ուրիշ դասեր կողոպտել անտեսագիտութիւն չէ ։ Բաց աստի, Պաշտպան Դրութիւնը, մրցումը բառնալով, անտեսական առաջդիմութիւնը կը կասեցնէ, կամ կ'ուշացնէ ։

Այսու հանդերձ, երկիրներ կան որ Պաշտպան Դրութեան ներքեւ զարգացած են ։ Այսպէս են՛ գլխաւորապէս՛ Միացեալ Նահանգներն և Ռուսիա ։ Բայց ապացուցուած չէ բնաւ թէ, բնական մեծամեծ առաւելութիւններ ունեցող այս երկու երկիրներ ; եթէ Ազատ-Փոխանակութեան դրութիւնն ի գործ դնէին, եւ պիտի միայն, կամ աւելի եւս չպիտի զարգանային ։

Եթէ օրէնք ի ձեռս դատաւորաց են, անտեսական սկզբունքներն ալ ի ձեռս աշխարհավարաց ու անտեսագիտաց են ։ Չափազանց ու յանկարծական Ազատ-փոխանակութիւն կրնայ չյարմարիլ զանազան երկիրներու մասնաւոր պայմանաց ։ Կարգ մը հիմնական միջոցներ հարկաւոր են երկրի մը հողագործութիւնը քաջալերելու, արհեստները բարգաւաճեցնելու, տարագործութիւնը ճոխացնելու և վաճառականութիւնը ծաւալելու համար ։ Երբ այս հիմնական միջոցներ զանց կ'առնուին, օտար ապրանաց վրայ մաքսերու յաւելումը վերջին հարուածն է որ կը տրուի երկրի մը բնիկ ճարտարութեան ։

Այս քանի մը նախնական դիտողութիւններն հարկ եղաւ ընել, ցոյց տալու համար թէ ի՛նչպէս յետադիմական քայլ մը կը նկատենք ֆրանսական կառավարութեան վերջին որոշումն, որով մաքսերու ծանր յաւելում մ'ըրաւ օտար երկիրներէն եկող շաքարաց վրայ ։

Անգլիա և Ֆրանսա քաղաքակիրթ աշխարհի երկու հնագոյն երկիրներն են, ուր արհեստներն՛ ամեն ճիւղերու մէջ՛ ամենէն առաջ և ամենէն աւելի զարգացած են քան ուրիշ որ և է երկրի մէջ ։ Բայց ժամանակէ մ'ի վեր նոր երկիրներ սկսած են մրցիլ անոնց հետ ։ Մանաւանդ Գերմանիա, Աւստրիա և Իտալիա զանազան արհեստից մէջ զօրաւոր մրցում մը կ'ընեն։ Միացեալ Նահանգներն հողագործական արտադրութեանց մասին գլած գերազանցած են ամեն եւրոպական երկիր ։ Այս է տնտեսական տագնապի ժամանակամիջոց մը Անգլիոյ և Ֆրանսայի համար ։ Բայց այդ պատճառաւ Անգլիա օտար արտադրութեանց վրայ իւր մաքսերը չաւելցներ ։ Վստահ իւր զաւակաց արհեստագիտական հաստատ ձրից վրայ, իւր նաւահանգիստները միշտ բաց կը թողու ազատ մրցման ։ Բայց միեւնոյն երեւոյթի առջեւ կը տեսնենք որ Ֆրանսա ընկրկելու նշաններ ցոյց կուտայ ։ Երկրագործական նախարարը կը գանգատի Երեսփ. Ժողովոյն մէջէն Ֆրանսայի հողագործները սաստիկ մրցման մը կը բաղխին Գերմանիոյ կողմէ, և թէ հարկէ պաշտպանել զանոնք ։ Բառ մ'ով, տխրութեան խոստովանութիւն մ'է այս ։ Այս է ահա ինչ որ տնտեսական յետադիմութիւն մը կը համարինք Ֆրանսայի համար ։

Բարիզեան մամլոյն և նոյն իսկ Երեսփ. Ժողովոյն մէջ պերճ բողոքներ յառեւցան երկրագործական նախարարին յուսահատեցուցիչ խօսքերուն և անտնտեսագիտական առաջարկներուն դէմ։ Թան կը դիտէ թէ ֆրանսական արհեստագործութեան բարգաւաճման համար պակսած բանն ո՛չ ճաշակն է, ո՛չ ճարտարահնարութիւն, ո՛չ հմտութիւն, ո՛չ փորձառութիւն, ո՛չ իսկ վարկ ։ Ասոնց ամէնքն ալ կան ։ Պէտք եղած բաներն են՛ աժան աշխատութիւն, աժան անտաշ նիւթ և ընդարձակ ասպարէզներ ազգային արտադրութիւնները վաճառելու ։ Բան մ'ալ կը պակսի ֆրանսացի արհեստաւորին և գործարանատիրոջ.—Անգլիացւոց առեւտրական ոգւոյն հաւասար առեւտրական ոգի մը։ Այսօր Ժողովուրդք՛ եթէ չեն ուզեր անտեսապէս կործիլ՛ պարտին ի հանդէս բերել անընդհատ գործունէութիւն, ոգի նախաձեռնութեան, գործէ հասկնալու ընդունակութիւն, յաճախորդները գտնելու պատրաստականութիւն և առեւտրական միշտ արթուն ոգի մը ։ Բայց երբ, մաքսերու բարձրացման շնորհիւ, Ֆրանսայի մէջ ապրուստն և գործաւորաց աւուրչէքն աւելնան, ի՛նչպէս կարելի է ձեռք բերել այս անհրաժեշտ պայմաններ ։—

«Երբ, չգործուած շաքարի վրայ մաքսն աւելցնելով, Ֆրանսայի մէջ շաքարի զտարանաց գործողութիւնները կը սահմանափակենք . երբ, ի Ֆրանսա ներմուծեալ ցորեանց վրայ մաքսն աւելցնելով, հացի գինը կը բարձրացնենք . երբ, նոյն արուեստական եղանակաւ, կը բարձրացնենք ցորենի, ալիւրի և հացի գինն, իրօք ի՛նչ կ'ընենք ։ —Կը քաջալերենք և կ'արդարացնենք ծանրակշիռ յաւելման պահանջներն . աշխատութեան վարձը նորէն կը բարձրացնենք. Թող չենք տար որ Ֆրանսայի արհեստաւորը հաւասար զինուք կռուին օտար մրցման դէմ. մեր արտածելի վաճառաց քանակութիւնը կը նուազեցնենք . վերջապէս մահացու հարուած մը կուտանք ֆրանսական արտադրութեան ։ Գեղեցի՛կ քաղաքականութիւն արդարեւ ։ Երկրագործական նախարարը զայս կ'անուանէ բնական պաշտպանութիւն երկրին օրինաւոր շահուց ։ Իսկ մեք ուրախութեամբ կը տեսնենք թէ նախարարն անգիտակցաբար կը զոհէ երկրին օրինաւոր շահերն ։ Իւր պահանջածն ո՛չ թէ ազգային աշխատութեան պաշտպանութիւնն է, այլ նոր տուրք ազգային աշխատութեան վրայ ։»

Տնտեսական այս նոր քաղաքականութիւն 188 ի դէմ միայն 265 քուէով նուիրագործեցաւ ։ Տեսնենք թէ Ֆրանսա աւելի առաջ պիտի երթա՞յ այս յետադէմ ուղղութեան մէջ ։

ԶԱՆԱԶԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ

ԱՆԳԼԻԱ. Թայմզ իւր յուլիս 22 թուոյ խմբագրական երկայն յօդուած մը կը հրատարակէ, որով կարգ մը առարկութիւններ կ'ընէ Օսմ. կառավարութեան օրինաւոր պահանջման դէմ, որ կ'ուզէ փակել օտար թղթատարութիւնները ։ Թայմզ կը խօսի Թուրքիոյ հեռագրաց վրայ ալ, և կոչում մը կ'ընէ Բօնտհօլտէրներու, որոց վրայ անդրադառնալու երեւոյթ ունի ։

ՍՊԱՆԻԱ. Իտալիա գոհ չեղաւ Սպանիոյ Պ. Բիտալ նախարարին պալատական յայտարարութեանց վրայ տրուած պաշտօնական բացատրութիւններէն, և յետս կոչում պահանջեց նորէն ։ Պ. Բիտալ չուզեր հրաժարիլ։ Պահպանողական նախարարութիւնն, որոյ անժողովրդականութիւնն արդէն յայտնի է, այս պատճառաւ նորէն տկարացած է ։ Արդի նախարարապետ Պ. Քանովաս էր որ Պերլին ուղեւորութիւն մ'ընել տուաւ Ալֆոնս Թագաւորին . Ֆրանսայի դէմ դաշնակցութեան մը մէջ մտցնել ուզեց Սպանիան . և Պապայի կղերական սպասաւորութեան մասնակցող քանի մը պաշտօնեայները կախաղան հանել տուաւ հալածել ազատական ժողովրդեան և եկեղեցական դասուն։ Զարմանալի չէ որ վերջերս ի Մադրիտ, ցլամարտութեան հանդէսի մը միջոցին, Ալֆոնս Թագաւորն և ընտանիքը սուլուեցան ժողովրդեան կողմէ ։ Կ'երեւի թէ Սպանիոյ հանրային կարծեաց մէջ յեղաշրջում մը կը պատրաստուի ընդդէմ այժմեան դրութեան։

ԲՈԼՈՆԱԿԱՆ ԴԱՒԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. Թայմզի լրագրոյ Բարիզի թղթակիցը կը հեռագրէ յուլիս 22 թուով. «Ի Բարիզ ապաստանեալ Ռինչականք թերահաւատ են այն լուրոց ստուգութեան մասին, որք կուգան՛ ի Վարշաւա դաւադրութեան մը երեւան ելնելուն նկատմամբ ։ Ռինչական Գործադիր Մասնախմբին նորագոյն զեկուցմանց բան մը չէին ըսեր Ցարն սպաննելու դաւին վրայօք ։ Ռուս յեղափոխականք անողորմ կերպիւ միայն կրնան պատասխանատու բռնել Վարշաւայի դաւին նկատմամբ ։ Բոլոնացիք, յեղափոխական ռուս կուսակցութեան մը հետ համաձայնութեամբ, որոյ բերանն է [illegible] թերթն, իրենց յատուկ շարժում մը սկսած են . բայց շատ անգամ անկախօրէն կը գործեն, առանց խորհրդակցելու Ռինչականաց Գործադիր Մասնախմբին հետ ։ Բոլոնացւոց այս յեղափոխական կուսակցութիւնն արդիւնք է գործաւորական շարժման մը ։ Առաջին անգամ կազմակերպեցաւ 1879-80 ին, բայց տարօրինակ արդարութեամբ ծաւալեցաւ, և արդէն ունի երեք թերթեր որք շատ կը կարդացուին ։ Այս թերթերու ամենէն ժողովրդականն է [illegible] (Կռիւ Դասուց) թերթն, որ Ճենեվա կը տպուի, բայց շատ կարդացողներ ունի Բոլոնիոյ մէջ ։ Երկրորդ թերթ մը կը հրատարակի Ճենեվայի մէջ, [illegible] (Արշալոյս) անուամբ, և նոյն յեղափոխական կուսակցութեան երրորդ թերթը գաղտնապէս կը հրատարակուի Բոլոնիոյ մէջ իսկ, [illegible] անուամբ ։ Մինչ ռուս յեղափոխականաց մէջ կան բազմաթիւ պատասխաններ, այս բոլոնական կուսակցութիւն բացարձակապէս ընկերվարական է ։ Ընկերվարութիւնը Գերմանիայէն չմտաւ ի Բոլոնիա, ինչպէս մարդ կը փորձուի կարծել . այլ ուղղակի Ռուսիայէն եկաւ, ուր բազում Բոլոնացիք, Ռինչականաց հետ միացած, ուսած էին Քարլ Մարքսի և [illegible] (Ինթէրնասիոնալ) կուսակցաց վարդապետութիւններն ։ Յեղափոխական Բոլոնացիք, վերադառնալով իրենց հայրենի երկիրն, իրենց վարդապետութեանց համար աւելի պատրաստ հող մը գտան հոն քան Ռուսիոյ որ եւ է կողմ ։ Բոլոնիոյ տարագործ քաղաքաց ընկճեալ գործաւորաց մէջ, ընկերվարութիւնը (սոսիալիզմ) շուտով արմատ բռնեց, և այս ուղղութեամբ Բոլոնիա Ռուսիայէն աւելի առաջ գնաց վերջին տարիներու մէջ ։ Բոլոնիոյ ընկերվարական կուսակցութիւնը, գրեթէ միայն գործաւորներէ բաղկացեալ, բաւական ոյժ և կամք ունեցած կրնայ լինել Ցարն սպաննելու ։ Առայժմ ստուգապէս գիտցուած բանը սա է միայն թէ, այդ կուսակցութեան ո՛չ մէկ անդամն իւր քով ունեցած կրնայ լինել [illegible] չափ մեծաքանակ ռուբլիներ ։ Բոլոնացի յեղափոխականք թուով և կազմակերպութեամբ զօրաւոր կրնան լինել, բայց անտարակոյս տկար են դրամական տեսութեամբ։ Դաւադրութեան երեւան ելնելը դէթ սա կարեւոր իրողութիւն կը յայտնէ թէ ընկերվարութիւնն արմատ բռնած է Բոլոնիոյ գործաւոր դասուց մէջ։»

ՌՈՒՍԻԱ. Թայմզի թղթակիցը Պետերսպուրկէ կը հեռագրէ յուլիս 22 թուով. Անցեալները Ռուսիոյ ելմտական նախարարութիւնը ծանր մաքսեր դրաւ չինական թէյին վրայ որ կուգայ Թուրքաստանի սահմանագլխէն, բայց պարտաւորեցաւ յետս հրաժարիլ այդ մաքսէ . որովհետեւ Չինացիք սպառնալով՛ չուզեցին բնաւ առեւտուր ընել Ռուսաց հետ, և ռուս վաճառականք սկսան սաստիկ գանգատիլ իրենց վաճառաց տրուած վնասուց համար ։ Թէյի տունկը վերջերս մշակելու սկզբնաւորութիւն եղաւ ի Սօխում Գալէ, Սեւ Ծովու եզերքն . և Ռուսք ապահով են թէ ի մօտոյ կարող պիտի լինին իրենց երկրէն թէյ հանել և այլ եւս կարօտ չլինել չինական և հնդիկ թէյերու ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.—Մեր Թղթակից կը գրէ Շումնուէն, յուլիս 26 թուով.— Մեր սերպօ-պուլկարական խնդիրը տակաւին անլոյծ կը մնայ և չգիտցուիր թէ երբ պիտի լուծուի. երբեմնակի երեւոյթներ կը ցուցնեն, որ խնդիրը լուծման ճամբուն մէջ է . Քանզի իրաց վիճակը բոլորովին հակառակն է երբ ի մօտոյ կը քննուի . երեք տէրութեանց միջամտութեան գրեթէ յաջողութեան համար տեսնուած հեռագիրներու և տարածուած լուրերու ճշտութիւնն իրողութենէ շատ հեռի է . պարզէն Գերմանիա, Ռուսիա և Աւստրիա Պելկրատի և Սօֆիայի միջեւ համաձայնութիւնն ու խաղաղութիւնը վերահաստատելու համար միջամտած և աշխատութիւն չեն խնայած . սակայն պէտք չէ կարծել թէ գործը համաձայնութեամբ և [illegible] վերջացնելու յաջողութեան քայլ մ'իսկ առնուած է . թող որ Պուլկարիա և Սերպիա իրենց պահանջմանց վրայ անդրդուելի կը մնան, ոչ մին զիջումներ ընելու հակամէտ կ'երեւի . երկու տէրութեանց ալ ուրոյն ուրոյն գաղտնի նկատումներ կը վերապահեն խնդիրն աւելի կնճռոտելու ։ Այս խառնաշփոթութեանց մէջ Տրնովա, ուստից միայն կրնայ պայծառ խնդրոյն վրայ դէթ պարզ և անաղօտ լոյս մը, լռութիւն պահած է բոլորովին. Ազգային Ժողովն իւր նիստեր դադրեցուցած, երեսփոխանք սկսած են իրենց տեղեր վերադառնալ կարծես երդուած, խօսուած և վճռուած նիւթոց վրայ երբէք չխօսելու պայմանաւ ։ Ինչ կայ, ի՛նչ չկայ երեսփոխանական ժողովը. ահա ժողովրդեան հարցումները ։ Երբ սերպօ-պուլկարական խնդիրը ծագեցաւ, կառավարութիւնը ժամանակէն շատ յառաջ երեսփոխանական ընտրութեանց ձեռնարկեց, արտասովոր նիստի հրաւիրուեցան երեսփոխանք ըստ ամենայն հաւանականութեան սոյն խնդրոյն վրայ երկրին կարծիքն առնելու համար, և երբ այսօր երեսփոխանական ժողովոյ գործողութեանց վրայ խորին լռութիւն կը պահուի, առհասարակ խնդրոյն նկատմամբ և ոչ մէկ ձայն կայ, ի՛նչպէս չզարմանայ ժողովուրդը։ Շատանա՞նք Ցանգօվի նախարարութեան փոփոխութեամբ և Գարավէլովի ի շնորհս իւր կանուխէն ըրած ճանապարհորդութեան Ցանգօվի յաջորդելով . ըսե՞նք թէ ժողովը միայն ասոր համար գումարուեցաւ ։ Նախարարութեան փոփոխութիւնն ունի իւր նշանակութիւն և պիտի ունենայ իւր ազդեցութիւն մեր երկրին արտաքին և ներքին քաղաքականութեան վրայ . սակայն որոնք միշտ դիտող են բուն խնդրոյն վիճակին, և ամեն բոպէ հետաքրքիր այդ մասին լուր մը առնելու . դաղտնիք կայ գործին մէջ, որ վաղ անագան անշուշտ պիտի յայտնուի . տեսնենք ինչպէս պիտի լուծէ խնդիրը նորընտիր նախարարութիւնը . տեսնենք պիտի լուծէ՞ թէ ինք լուծուի ։

ԿԱՒԿԱՍԻԱ.—Կովկասոյ Խան-Բէնտի (*) քաղաքէն յուլիս 7 թուով հետեւեալը կը հեռագրեն Կասպի լրագրին ։ «Խան-Բէնտի նոր պաշտօնի նշանակուած ազգաւ Ռուս հազարապետ Պ. Բէլի մի քանի խազախ ուղեկիցներով Թիֆլիսէն Խան-Բէնտի հասած միջոցին, պահականոցէն կէս ժամ հեռի ցերեկ ատեն յարձակում կրեց 11 թուրք աւազակներէ ։ Ինքնապաշտպանութեան մէջ խազախներն սպանուեցան, իսկ հազարապետն ու կինը սաստիկ վէրքեր ըստանալէ յետոյ մինչեւ վերջին շապիկը կողոպտուեցան ։ Միեւնոյն ժամանակ վրայ հասնելով տասնի չափ վաճառաբարձ սայլեր, նոքա եւս կողոպտուեցան ։ Ապրանքներն այլ և այլ վաճառականաց կ'պատկանէին ։ Աւազակաց յանդգնութիւնն այնչափ մեծ էր, որ իրենց կողոպուտը փոխադրելու ժամանակ բնաւ աճապարանք ցոյց չէին տար, այլ ամենայն հանդարտութեամբ կատարելով գործերը, կողոպտման վայրէն մութը կոխած ժամանակ միայն հեռացան ։»

—Աւազակութիւններ, կողոպուտներ և սպանութիւններ Կովկասոյ մէջ ամենուրեք ընդհանրապէս յոյժ սովորական երեւոյթներ դարձած են, այնպէս որ շատ անգամ զինեալ աւազակներ ցերեկ ատեն քաղաքաց մէջ ի գործ կը դնեն իրենց [illegible] ։ Մեծահռչակ Մուլթալիմ աւազակապետի կալանաւորման մասին Բագուէն հետեւեալը կը հեռագրեն Կասպի լրագրին ։ «Այսօր խստագոյն հսկողութեան տակ քաղաքս բերուեցաւ հռչակաւոր աւազակապետ Մուլթալիմ, որուն կալանաւորման մանրամասնութեանց վրայ (զորս արդէն ձեզ հաղորդած էինք հեռագրաւ) կ'աւելցնենք սա պարագայն թէ անոր ձերբակալութիւնն յոյժ դժուարին եղած է, և յաջողուած է միայն գաւառապետի օգնական Պ. Տէր-Առաքելովի շնորհիւ ։ Շրջապատելով աւազակապետին տունը, երբ նա իր ընկերներով կը հանգստանար նորա մէջ, Պ. Տէր-Առաքելով մեծ դիմադրութիւն գտաւ, որ փոխադարձ յուսահատ գնդակաձգութենէ և սպանութիւններէ յետոյ վերջացաւ սա իրողութեամբ, որ Պ. Տէր-Առաքելով սուրի հարուածով մը ուժաթափ անելով զՄուլթալիմ, կալանաւորել տուաւ զայն և անոր չուարած ընկերները ։ Հետաքրքրականն այն է որ, երբ Մուլթալիմ աւազակապետը Զօրի թրքաբնակ գիւղէն կ'անցնէին պահապաններով ձեռքերը կապած, յիշեալ գիւղի կանայք սաստիկ կը կոծէին . ոմանք ալ մեծամեծ քարեր առած կը նետէին ձերբակալողաց վրայ, մինչ եւ դրացի գիւղի բնակիչները, որոնք նոյնպէս Թուրք էին, Պ. Տէր-Առաքելովը կը գովաբանէին ինչպէս իրենց ազատարարը ։

—Նովոյէ Վրէմեայ լրագրի յուլիս 6 թուականի մէջ կը կարդանք թէ Պ. Միքայէլ Լազարեւ (որդի հանգ. Լազարեւ զօրավարի), որ իւր ուսումն աւարտած է Մոսկուայի Պետրովքի ակադեմիայի մէջ, [illegible] տեղեկագիր մ'ուղղեր է Ռուսաց կայսերական ճարտարարուեստից ընկերութեան յորում զօրաւոր փաստերով կ'ապացուցանէ թէ Բագուի նաւթահանքերը, (քարիւղի հանքերը) կարելի է արդիւնաբեր ընել՛ օտար հրապարակի վրայ հանելով չզտած նաւթ ; իւր բնական դրութեամբ . մինչդեռ յայտնի է, որ Բագուի հարուստ նաւթահանքերը մեծամեծ վնասներ ըրին վերջին տարին՛ մրցելով Ամերիկայի նաւթին առեւտրոյն հետ, յիշեալ հեղանիւթը Բագուի գործարանաց մէջ զտելու պատճառաւ . և չը կարողանալով Բագուի նաւթի զտումն ամերիկեան զտման կատարելութեան հասցնելու, անկարող եղան յաջողութեամբ մրցելու ։ Նովոյէ Վրէմեայ համոզում կը յայտնէ, որ Պ. Միք. Լազարեւի ծրագրին իրականութիւն տանելով՛ մեծ դրամական նշանակութիւն պիտի ունենայ թէ մասնաւոր դրամատիրաց և թէ կառավարական ձեռնարկութեանց համար ։

(*) Խան-Բէնտի (Խանի գիւղ) քաղաքն, որ երբեմն Ղարաբաղի վրայ տիրող պարսիկ խաներին ամառանոցն էր, Շուշի քաղաքէն մէկուկէս ժամ հեռաւորութիւն ունի և իւր մէջ կը պարունակէ երկու գունդ ռուս զօրք, որպէս Պարսկաստանի սահմանագլխեան կէտերէ մէկը ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ազգային վարչութեան Քաղաքական ու Կրօնական ժողովներն այսօր խառն նիստ կ'ընեն Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ ։

Տրապիզոնի գաւառական ընդհանուր ժողովն, որ անցեալներս բողոք բարձեր էր՛ Առաջնորդները կեդրոնէն ընտրելու համար վարչութեան ըրած առաջարկութեան դէմ, մեծ փոյթ կը տանի վիճակին վարչական կազմակերպութիւնը սահմանադրութեան համաձայնեցնելու համար ։ Կրօնական ու Քաղաքական ժողովներն ընտրեր է ի նորոյ, անոնց օրինական շրջանը լրացած լինելուն համար, և նոյն իսկ իւր հինգերորդ մասին վերանորոգութիւնը կատարեր է ։ Կ'երեւի, թէ այս ամեն նախապատրաստութիւնները կ'ընէ յիշեալ գաւառական ժողովն, առաջնորդի ընտրութեան արժանի հանդիսանալու համար ։

Ցաւութեամբ կը հրատարակենք, թէ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը քանի մ'օրէ հետէ բժշկաց դարմանի և խնամոց ենթարկեալ է ։ Նորին բարձր Սրբազնութիւնն, ըստ հրահանգի բժշկաց, արգիլեալ է գրական ու մտաւորական աշխատութենէ ։

Տօքթ. Խորասանճեան էֆէնտի երէկ առաւօտ այցելեց, և ապա Տօքթ. Փէշտիմալճեան, Աղաւնեան և Զամպաքօ էֆէնտիներն նորին Սրբազնութեան այցելելով խորհրդակցեցան ։

Դպրոցասէր-Հայուհեաց ընկերութեան կողմանէ կը ծանուցուի, թէ ընկերութեան վարժարանին մրցանակաբաշխի հանդէսն՛ որ առաջիկայ կիւրակէ պիտի կատարուէր, յետաձգուած է Նազլը տիկնոջ մահուան պատճառաւ ։

Տփղիսի Կաւկազ պաշտօնական լրագրոյն յուլիս 7 ի թերթին մէջ ցաւով կը կարդանք հետեւեալը « Ամսոյս 6ին աճուրդով ծախուեցաւ 21 հատ անշարժ կալուածոց մէջ կը գտնուէր նոյնպէս Արծրունի եղբարց Քարավանսէրայը ։ Քաղաքիս մէջ տիրող դրամական տագնապն այն աստիճան զգալի էր, որ վերոյիշեալ կալուածոց աճուրդին մարդ չկար, որով 21 հատ կալուածոց մէջ 4 հատ փոքրիկ կալուածներ միայն վաճառուեցան, իսկ միացեալները, ինչպէս նաեւ Արծրունի եղբարց մեծադիր Քարավանսէրայը, ամէնքն ալ մնացին քաղաքային պանքայի սեփականութիւն ։ Արծրունի եղբարց կայքը պանքայի վրայ մնաց 475 հազար րուբլի պարտքի տեղ, թէպէտ նա կրկնապատիկը կ'արժէր ։»

Ահա այսպէս Կովկասու կառավարութիւնն արգիլելով 600,000 րուբլիի անմիջական հանգանակութիւնը, կը յաջողի այսպիսի կարեւոր շէնք մը Հայոց ձեռքէն հանել տալ, վնասել Հայ լրագրութեան, ինչպէս նաեւ Էջմիածնի ։

Ռուս լրագիր մը գրած է, թէ Ձերմակեան վարդապետ, որ ի Բագու քարոզիչ է, Ս. Էջմիածնի ճեմարանի տեսչութեան հրաւիրուած է . սակայն մեք կ'իմանանք, թէ Գեր. Տ. Մաղաքիա Ծ. վարդապետ Օրմանեան ալ՛ Սինոդէն հրաւիրանաց հեռագիր ընդունած է յիշեալ պաշտօնին համար ։

Այսօր կը հրատարակենք Երուսաղէմայ պարտուց բարձման յանձնաժողովոյ հրաժարագրոյն պատճէնն, որոյ համար դեռ մինչեւ ցայսօր պատասխան տրուած չէ ազգային վարչութենէն ։

Ինչպէս երէկ գրած էինք, Նազլը տիկնոջ յուղարկաւորութեան հանդէսք կատարուեցաւ այսօր Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ մէջ, պարզ չքով, վասն զի տիկինը խնդրած է որ պարզութեամբ կատարուի յուղարկաւորութեան հանդէսը, միայն Բերայի քահանայից ձեռօք ։ Ներկայ էին Ասորւոց կաթողիկոսական փոխանորդը, Բերայի թաղապետութեան նախագահ Պլաք պէյ, Նէճիպ փաշա, Եավէր փաշա, Բերայի ընդհանուր դատախազ Միխալաքի էֆէնտի, դատական նախարարի խորհրդականն օգնական Շէվքէթ պէյ, նոյն պաշտօնատան համարակալ Նաղիֆ էֆէնտի, վճռաջինջ ատենի անդամ Խրիստոֆորիտի էֆէնտի և Շէվքէթ պէյ, առեւտրական երկրորդ ժողովոյ նախագահ Դօսթաքի էֆէնտի, կենսագրութեան գիւանի անօրէն Մէլէք պէյ, և այլ բարձրաստիճան պաշտօնեայք, յորս կը գտնուէին ազգային և օտարազգի բազում դատական պաշտօնեայք ։ Տատեան և Գաֆաճեան գերդաստանաց, Դպրոցասէր-Հայուհեաց ընկերութեան, Միջագիւղի Հոփսիմեանց, Բերայի Նարեկեան և Իւսկիւտարի Մեզպուրեան վարժարանաց կողմանէ նուիրեալ պսակներ դագաղին վրայ զետեղուած էին։ Գեր. Օրմանեան դամբանական խօսելով՛ հռչակեց հանգուցելոյն բարեմասնութիւններն, և ըսաւ թէ « Այն անձնաւորութիւններէն էր, զորս Աստուած յաշխարհ կը ղրկէ ի մխիթարութիւն մարդկութեան » ։ Մարմինը կամփոփի Շէնի-գիւղի եկեղեցին, ամուսնոյն քով, ըստ բաղձանաց հանգուցելոյն ։

Հանգուցելոյն որդին, Վսեմ. Վահան էֆէնտի այս առթիւ 50 լիրա նուիրեց ազգային հիւանդանոցի ։

Վաղը պիտի հրատարակենք հանգուցեալ տիկնոջ վրայ գրուած մը, զոր բարեկամ մը ղրկած է մեզ ։

Ազգային Ժողովոյ Էրդ. Նիստն տեղի պիտի ունենայ ամսոյս 20 ին Ուրբաթ օրն ի Ս. Լուսաւորիչ Եկեղեցւոյ Ղալաթիոյ ։

Ատեանը պիտի բացուի առաւօտեան ժամը 2 ին և փակուի 5 ին ։

Հրաւիրեալ են Ազգային Երեսփոխանք իրենց ազգասիրական պարտականութիւնը կատարելու փութալ ։

Մնամ աղօթարար
Ի դիմաց Ս. Պատրիարք Հօր
Փոխանորդ Նորին

17 Յուլիս 1884

ՕՐԱԿԱՐԳ

Ա. Ատենական գործողութիւնք ։

Բ. Խնդիր Ս. Երուսաղէմայ պարտուց բարձման — Տեղեկագիր Վարչութեան (շարունակ.) ։

Բ. Շարունակութիւն վիճաբանութեան ի վերայ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԵԼՄՏԱՑՈՅՑԻ ։

Գ. Առաջարկութիւն Խառն Ժողովոյ Ազգ. Վարչութեան ԱՌԱՋՆՈՐԴԱԿԱՆ ԽՆԴՐՈՅ նկատմամբ ։

Դ. Ընտրութիւն Գործ. Ատենադպրի Մայր Դիւանի ։

Ատենադպիր
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԱՐՇԱԿՈՒՆԻ

Գոհութեամբ կը տեղեկանամք թէ Հայոց Միացեալ ընկերութեանց Գատը գիւղի Օժանդակ Մասնախումբն յիշեալ ընկերութեան բացառիկ նպաստ մը գոյացնելու գովելի նպատակաւ մտադիր է կամ յառաջիկայ և կամ յաջորդ կիւրակէ օրն Շիրքեթի Խայրիէի մեծ շոգենաւներէն մին վարձել գիշերային պտոյտ մ'ընել տալու համար հասարակութեան մինչեւ կղզիներն ։ Շոգենաւը Վոսփորի գլխաւոր նաւամատոյցները պիտի հանդիպի բնականաբար և ամեն միջոցներ ձեռք պիտի առնուին ներկայից հանգստութեան համար ։ Գատը գիւղի եռանդուն երիտասարդութեան այս ձեռնարկն ամէն տեսակէտով գովութեան և խրախուսանաց արժանի է, և հետեւաբար յուսալի է որ մեծ ընդունելութիւն գտնէ հասարակութեան կողմանէ որ զուարճութեան հաղուադէպ ժամեր անցնելով հանդերձ՛ պատեհութիւն պիտի ունենայ միանգամայն նպաստել բարենպատակ գործի մը ։ Մասնախմբի անդամք են՛

Լեւոն էֆ. Մոմճեան, Լեւոն էֆ. Ֆընտըգլեան, Համբարձում էֆ. Աճէմեան, Յովհաննէս էֆ. Կիւլպէնկեան, Խոսրով էֆ. Հազարեան, Ռուբէն էֆ. Ց. Մանուկեան և Թումիկ էֆ. Զաքարեան ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Իւլայի աստիճան տրուեցաւ՛ Մատրիտի օսմանեան դեսպանատան առաջին քարտուղար Ալեքսանտր Մավրոյէնի պէյի .

Չորրորդ աստիճան՛ Ասիոյ եզերաց պահականոցաց քաղաքային բժիշկներէն Հիւսնի էֆէնտիի .

Երրորդ աստիճան Մէճիտիէ՛ Սուրիոյ դատական վերատեսուչ Ահմէտ Իզզէթ պէյի .

Չորրորդ աստիճան՛ Պէշիկթաշի ոստիկանութեան վերատեսուչ Հասան փաշայի փեսայ Դօլ-ագասը Սալիհ պէյի ։

Վ.Ն.Վ. Սուլթանը Նիշանը Իմթիյազի ոսկի շքադրամն ընծայեց Իւր անձնական գանձուն նախարար Վսեմ. Դադաղեան Յակոբ էֆէնտիի ։

Նախարարք երէկ առաւօտ Օգոստ. Սուլթանին ներկայացան ի ցաւակցութիւն, Ֆաթմա Սուլթանի մահուան վրայ ։

Պրուսայի նահանգին Էվգաֆի հաշուակալ Հիւսէյին էֆէնտի երէկ մայրաքաղաքս եկաւ, և Ադանայի Էվգաֆի հաշուակալ կարգեցաւ ։

Մայրաքաղաքիս ռուսական դեսպան Պ. Նէլիտօֆ՛ երէկ Բ. Դրան երթալով տեսնուեցաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ ։

Պրուսայի կուսակալ Նաղիֆ փաշա՛ որոյ մայրաքաղաքս գալը ծանուցած է, երէկ ուղեւորեցաւ ի պաշտօնատեղին, Մախսուսէի Շէհրէր շոգենաւով ։

Էսքիշէհրի հանրային շինուածոց տնօրէն Թասօ էֆէնտի՛ երէկ մայրաքաղաքս եկաւ հրամանաւ ։

Կը յիշուի, թէ Օգոստ. Սուլթանն հրամայած է իւր գահակալութեան օրէն հետէ թարգմանութեամբ ու հեղինակութեամբ հրատարակեալ գրքերէն մէկ մէկ օրինակ նուիրել Ամերիկայի մատենադարանին և ազգային ժողովոյ անդամ Պ. Հուէյթի ։ Այս գիրքերն՛ որ 820 կտոր են, օսմանեան տպարանին մէջ կը կազմուին ։

Ֆար կ'իմանայ թէ Մախսուսէի ընկերութիւնն արագընթաց երկու շոգենաւ դրած է օսմանեան միջազգային թղթատարութեան տրամադրութեան ներքեւ, որք այս շաբաթ օր, առաջին անգամ պիտի սկսին Վառնա երթեւեկել, թղթատարական պայուսակն փոխադրելու համար ։ Օսմանեան շոգենաւը պիտի մեկնի Լօյտի շոգենաւին հետ և կը կարծուի թէ քանի մը ժամ առաջ հասնի ։ Կը յիշուի, թէ Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ միջեւ վերջերս կնքեալ պայմանագրին համաձայն, Պուլկար կառավարութիւնն յանձնառու է թղթատարական պայուսակն եւրոպա ղրկել ։

Բարձր. Մեծ Եպարքոսն և Ներքին գործոց Նախարարը, տեսնելով որ աւազակութեան դէպքեր հետզհետէ կը կրկնուին Թուրքիոյ այլ և այլ կողմերն, ծանուցեր են գաւառաց կուսակալներուն և կառավարչաց թէ իրենք անձնապէս պատասխանատու պիտի ճանչցուին այն ամեն եղեռնագործութեանց որոց հեղինակները չգտնուին ։ Նոյնիմաստ հրահանգներ տուած են նաեւ քաղաքապետ Մազհար փաշայի և ոստիկանութեան նախարար Քեամիլ պէյի, մայրաքաղաքիս մէջ և շրջակայքը պատահած գողութեանց և սպանութեանց համար ։ Սայիտ փաշա արտօնութիւն տուած է միանգամայն այս երկու պաշտօնատարաց իրենց յարմար դատած ամեն միջոց ձեռք առնուլ, առանց Բ. Դրան դիմելու, բաւական է որ յաջողին ։

Պրուսայի կուսակալ Նաղիֆ փաշա երկուշաբթի կայսերական պալատն հրաւիրուելով, պատիւ ունեցաւ Վ.Ն.Վ. Սուլթանին ներկայանալ ։

Կրթական նախարարութեան կողմանէ ի պաշտօնէ կը ծանուցուի, թէ կայսերական հրաման է որ այսուհետեւ թարգմանութեամբ կամ հեղինակութեամբ հրատարակեալ գրքերէն մէկ մէկ օրինակ նուիրուին հասարակաց թանգարանին համար ։

Թէրճէման-Հաքիգաթ կը գրէ .

« Տէրսիմի նահանգէն առնուած լուրերն ուշադրութեան ու կարեւորութեան արժանի են ։ Այս տեղեկութեանց նայելով՛ յիշեալ նահանգին մէջ

Օվաճըգի կողմանց Աղաներն կը յանդըգնին վրդովել հասարակաց անդորրութիւնը, և իրենց արբանեակք նենգութիւն կուտան շրջակայ բնակչաց: Ժողովուրդը արդէն չուզեր վճարել արքունի տուրքերը, և Աղաներն ալ կը գրգռեն զնա՝ զօրք չտալ և արգելուլ մարդահամարի գործողութիւնը: Աղաներն են Իպրահիմ, Հիւսէյին, Սիւլէյման, Բիր Սէլման, Գահրաման և Ալիչէր: Սոքա վերջերս գիշանելով 70-80 մարդոց հետ Նահանգին կեդրոնը գացեր են, բայց դարձեալ իրենց միասակար ընթացից մէջ հաստատամտութիւն ցուցեր են, այսինքն՝ միայն ներկայ տարւոյ տուրքերն հատուցանել, չտալ արքունի զանազան տուրքերը, և չթոյլատրել զինուորագրութիւն ու մարդահամար: Կառավարութիւնը, խռովութեան տեղի չը տալու դիտմամբ, չէ ձերբակալեր այս Աղաներն, և հետեւաբար արձակ համարձակ վերադարձեր են իրենց տեղերն, և սակայն վերսկսեր են ըմբոստանալ, և կառավարութեան կողմանէ առ ի խրատ ղրկուած պաշտօնակալին ալ կարեւորութիւն չէ տուեր:»

Մայրաքաղաքիս Ֆրանսական դեսպանատան խորհրդական Մոնթօլոն կոմսը, ինչպէս կը յիշուի, ուրիշ պաշտօնի կոչուած լինելով, խորհրդականի պաշտօնն ևս յանձնուեցաւ առաջին քարտուղար Պ. տը Վիգմըի:

Մարաշի հրդեհին վրայ՝ զօր երէկ ծանուցինք, հետեւեալ տեղեկութիւնք կը հասնին: Հրոյ ճարակ եղեր են 6 մզկիթ, 2 տեքիաչ, 5 պանդոկ, 23 փուռ, 14 սրճարան, 1 բաղանիք, 1 զօրանոց, 922 խանութ, 243 տուն: Բարեբաղդաբար մարդոյ կորուստ չկայ:

Չէթինեէի օսմանեան դեսպան Ճէվատ փաշա ծանուցեր է Գարատաղի իշխանին թէ օսմ. նոր պատուիրակներ պիտի ղրկուին ի մօտոյ, Թուրքօ-Գարատաղի սահմանագլխոյ գծման համար: Գարատաղի իշխանապետութիւնն ալ փութացեր է պատուիրակներ կարգել, և սահմանագլխոյ գծման գործն, որ ժամանակէ մը հետէ առկախ թողուած էր, ձեռք պիտի առնուի ի մօտոյ:

Մօնիթէօր կլիմանայ թէ վերջերս Եէմէնի մէջ ապստամբող արաբ չէյխն, իմանալով որ տեղական իշխանութիւնք զինքը ձերբակալելու ելած են, գաւառին կուսակալ Հաճի Իզզէթ փաշայի ներկայանալով, անձնատուր եղեր է: Անցեալ ուրբաթ Ատանայէն մայրաքաղաքս ուղղեալ հեռագիր մը ծանուցեր է զայս կայս. կառավարութեան:

Քաղաքապետ Մաղհար փաշա մտադիր է եղեր անձամբ շրջագայութեան և քննութեան ելնել մայրաքաղաքիս շրջակայքն, աւազակութեանց վերջ տալու և ոստիկանաց խուզարկութեանց օգնելու համար:

Թուրքիոյ հանրօգուտ շինութեանց ընդհանուր քննիչ Սըրրի փաշա՝ ի մօտոյ Պրուսա պիտի ուղեւորի գաւառին շինութիւններն աչքէ անցընելու համար:

Երէկ ծովային պաշտօնատան մէջ զինուորական ատեան մը կազմուեցաւ, Գասըմժամինի խորտակեալ շոգենաւուն հրամանատարն, սպաներն ու նաւաստիներն հարցաքննելու պաշտօնով:

Գարատաղի իշխանութեան պետական խորհրդոյ նախագահ և դատական նախարար Պ. Պօզօրէճըօվիչ՝ որ յատուկ պաշտօնով մը Պոլիս ղրկուած և ի Գաւազ. քարանթինայի ենթարկեալ էր, երէկ մայրաքաղաքս մտաւ:

Կայսերական կառավարութիւնը մտադիր է ոստիկանութեան վերակազմութեան ծրագիր մը պատրաստել ի մօտոյ: Առ այժմ, ոստիկան զօրաց թիւը պիտի աւելցուի և ամսականաց յաւելում պիտի լինի:

Հասարակաց անդորրութեան հսկելու գործին թերութիւնը, կըսէ այսօր Թէրճիւման-Հագիգաթ, ոչ միայն լրագրաց այլ և բարձրագոյն պաշտօնէից ոմանց զբաղման առարկայ եղած է: Կը լսեմք, թէ կը յաւելու, Բերայի քանի մը թաղերու բնակիչք զինեալ պահանորդներ հաստատելու հետամուտ են, իւրաքանչիւր տունէ մէկմէկ գումար հանգանակելով:

Թէրճիւման-Հագիգաթ գրած է, թէ Սէլանիկի Ֆրանսական հիւպատոսը քաղաքին քարափանց վրայ մաքսատան գործակալները ծեծեր, և գաւազանաւ սպառնալով սրոյ տեսչին՝ ի փախուստ հարկադրեր է:

Մայրաքաղաքիս դատարանաց քննիչ Շէֆիք պէյ նախընթաց օրը Բերա երթալով, Կալաթա-Սէրայի դատարաններն ու բանտերն աչքէ անցուց:

Թուրքիոյ օտար թղթատարութեանց փակման խնդրոյն առթիւ, Ֆրանսական, աւստրիական, գերմանական և անգլիական կառավարութիւնք համախորհուրդ ծանուցագրերով պատասխանեցին արտաքին գործոց նախարար Սաիտ փաշայի վերջին շրջաբերականին: Յիշեալ կառավարութիւնք, կ՚ըսէ Մօնիթէօռ, կը յայտարարեն թէ հակառակ Բ. Դրան առաջարկին նպաստաւոր պատճառաբանութեանց, իրենք չեն կրնար ընդունիլ զայն և հաստատապէս որոշած են Թուրքիոյ մէջ իրենց նամակատունները բաց պահել: Ռուսական դեսպան Պ. Նէլիտօֆ և իտալական դեսպան Քօրթի կոմսն ևս համիմաստ յայտարարութիւններ ըրին:

Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ, կայսերական անձնական գանձուն նախարարութիւնն ի մօտոյ մասնագէտ հանքաբան մը պիտի ղրկէ կայսերական ագարակներն, որպէս զի հարկ եղած քննութիւնները կատարելով, տեղեկագիր մը պատրաստեն թէ հանքեր կա՞ն և կարելի՞ է բանեցնել զանոնք: Յիշեալ նախարարութիւնն կայս. ագարակաց միոյն մէջ արդէն իւր հաշւոյն կը բանեցնէ արջնաքարի ([illegible]) հանք մը, որոյ արտադրութիւնը Լոնտոն ղրկելով, կը վաճառէ օսմ. հիւպատոսին ձեռամբ:

Կը յիշուի թէ Առողջապահական խորհուրդը ծանուցագիր մը տուած էր Մեծ Եպարքոսին, Սեւ ծովէն եկող նաւուց համար հաստատեալ քարանթինայի խնդրոյն նկատմամբ: Նախարարաց խորհուրդն այս կիրակի նկատողութեան առնելով այդ ծանուցագիրն, որոշեց թէ յայտնուած պատճառաբանութիւններն անբաւական էին կառավարութեան որոշումը փոփոխել տալու համար: Միանգամայն նկատելով որ այս տեսակ միջոցներ բժշկաց խորհրդով պէտք է ձեռք առնուին, և թէ առողջապահական խորհրդոյ օսմանեան անդամք օտար անդամոց բաղդատմամբ սակաւաթիւ են, և անոնցմէ ոմանք բժիշկ չեն, նախարարաց խորհուրդը հարկ դատեց որ առողջապահական խնդիրները ձեռնհաս անձանց կողմէ քննուին: Հետեւաբար որոշեց զինուորական և քաղաքային բժշկներէն 7 անձինք ընտրել որք իբր մնայուն անդամ մտնեն առողջապահական խորհրդոյ մէջ, որով օսմանեան անդամոց թիւը պիտի բարձրանայ 14ի, մինչ օտարազգի անդամք 13 են: Բարձր. Մեծ Եպարքոսն նախարարաց խորհրդոյ որոշումն հաղորդելով առողջապահական խորհրդոյ, յանձնարարեց որ վերստին խորհրդակցին առկախ խնդրոյ վրայ և արդիւնքն հաղորդեն իրեն:

Մայրաքաղաքս յուլիս 23 թուով հետեւեալը կը գրեն Վիէննայի լրագրի մը:

Անհիմն է այն լուր թէ Բ. Դուռն արեւելեան երկաթուղեաց ընկերութեան ծանուցած է իւր հակառաջարկներն, ի մասին երկաթուղեաց միացման: Լաւատեղեակ ակումբոց մէջ կապահովեն թէ Պայրամի տօնէն յետոյ Սայիտ փաշա անձամբ պիտի հաղորդէ այդ առաջարկութիւնները և մէկ ամսուան պայմանաժամ պիտի տայ երկաթուղեաց ընկերութեան, պատասխանն ստանալու համար: Կըսուի թէ յիշեալ պաշտօնագիրն յապաղած է քանի մը խմբագրական սխալներու պատճառաւ, որով հարկ եղեր է հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան վերադարձնել զայն և ուղղել տալ:

Տօրքաս բարեգործական ընկերութեան ի մօտոյ Թարապիոյ մէջ տալիք պարահանդիսին առթիւ, Էքսպրէս կը յիշատակէ անցեալ ձմեռ ընկերութեան ձեռամբ բաշխուած նպաստներն: Ամբողջ ձմեռ ածուխ տրուած է 116 ընտանեաց: Հագուստ՝ 100 ընտանեաց: 75 կին գործ գտած են: 200էն աւելի չքաւորք դրամական օգնութիւն ընդունած են: Ընկերութիւնը 75 ոսկի ծախսած է հիւանդանոցի և դեղի և 50 ոսկի կրթութեան համար: Տարեկան մէկ ոսկի վճարող անդամ մը իրաւունք կունենայ աղքատներ յանձնարարել ընկերութեան:

Հետեւեալ հիւպատոսական փոփոխութիւնք եղած են վերջին օրերս.

Սէլանիկի աւստրիական ընդհ. հիւպատոս Պ. Օսկար տը Մոնլոնկ Մարսիլիոյ հիւպատոս և Սուլինայի հիւպատոս Պ. Ալիս Պիւզովիչ Սէլանիկի հիւպատոս անուանուեցան. այս վերջնոյն յաջորդեց Թուլչայի հիւպատոս Պ. Ֆրանց Եէլլինեք:

Եանեայի աւստր. հիւպատոս Պ. Ֆէրտինանտ Միքշ և Եաշի հիւպատոս Պ. Ռուտոլֆ տը Շիքը իրենց պաշտօնները պահելով հանդերձ, ընդհանուր հիւպատոս անուանեցան:

Շաբաթ օրը Ռուսիոյ դեսպանատան գանձապետին վրայ եղած յարձակման դէպքն ընդհանուր հետաքրքրութեան առարկայ եղած լինելով, աւելորդ չեմք համարիր հաղորդել մեր ընթերցողաց այդ յանդուգն գողերուն վրայ Պ. Վիրճէյի Կալաթա Սէրայի մէջ բրած յայտարարութիւնն:

«Պ. Պօտուլի դրամատունը գնացի ի հաշիւ դեսպանատան 1558 ոսկւոյ փոխանակագիր մը գանձելու: 310 հատ 5 ական ոսկինոց պանգնօթ առի, և 8 ոսկի: Դրամատունէն ելնելով, Պ. Աթօյանօվիչի դրասենեակն գնացի, ի Կալաթիա, դեսպանատան պաշտօնէի մը դրամական մէկ գործը կարգադրելու համար: Պ. Պօտուլի սենեկապանն հետս էր. թղթի մը պէտք ունենալով, զոր կը կարծէի թէ դեսպանատունը ձգած եմ, սենեկապանը ճամբեցի և թունել նստայ. երբ դեսպանատունէն հասայ, տեսայ որ փնտռուած թուղթս հագուստիս գրպանն է, առի նորէն թունելով Կալաթիա իջայ, Պ. Աթօյանօվիչի դրասենեակը: Գործս կարգադրելու համար հարկ եղաւ որ Պանգ Օթօմանի երթամ: Պանգայէն ելնելով, Ակիւպյէ մեծ փողոցին կողմը գնացի, Թրամվայով Բերա ելնելու համար. բայց այդ պահուն Թրամվէյի կառք չհանդպելով, սկսայ քալել: Կէս օր էր: Այդ փողոցին փոքր մզկիթին մօտ հասնելուս, չափաւոր հասակով, սեւ մօրուք և ֆէսով մարդ մը առջեւէս անցաւ, կանգ առաւ, և բերնիս բռնցի հարուած մը տալով կոկորդէս բռնեց: Նոյն միջոցին ուրիշ մարդ մը ետեւէս գալով, այնպիսի բռնցի հարուած մը իջեցուց գլխուս որ խելքս դարձաւ, և ոտքերս դալարեց: Փոքր բաճկոնակ մը հագած էի, և մէկ կոճակը միայն գոցած. գօլի երկու գրպաններուս մէջ 150ական պանգնօթ կար. սեւ մօրուսաւոր մարդը վայրկենական արագութեամբ կոճակս քակեց և ձեռքը գրպանս խոթելով, պանգնօթներն առաւ և փախաւ ընկերոջն հետ, մինչ ես նուաղած գետին կիյնայի: Մօտակայ տունէ մը օգնութեան հասնելով, դարմանեցին զիս: Այդ պահուն Սէրքէզէր փաշա անցնելով, կառքն առաւ զիս և մարդասիրաբար դեսպանատուն առաջնորդեց»:

Էքսպրէս կըսէ թէ Ռուսիոյ դեսպանատունն առ այժմ այս դէպքին հասարակ յանցանք մը նկատելով, բաւականացած է ոստիկանութեան դիմել գողերը գտնելու համար. բայց ետքի վերապահած է ուրիշ կերպ գործել, եթէ նորանոր յայտարարութիւնք ցոյց տան թէ սովորական գողութիւն մը չէ այս, թէեւ հաւանական չերեւիր այսպիսի ենթադրութիւն մը:

Հոտէյտայէն թղթակից մը յունիս 22 թուով հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ առ Նէօլօղօս Եէմէնի ապստամբական շարժմանց վրայ:

Ապստամբապետը Պէնի Ֆաճթան ցեղէն չէյխ մ'է, որ ամիս մ'առաջ ապստամբական դրօշակ պարզեր է Սանայի հիւսիսային արեւմտեան կողմը, Հաճայի գաւառակին մէջ. Հաճա 10 ժամուան հեռաւորութիւն ունի Սանայէն՝ որ Եէմէնի գաւառին կեդրոնն է: Ապստամբապետը Սէյտ Սալիհ, իբր բացարձակ տէր հաստատուած է Զաֆիր անառիկ ամրոցին մէջ (ի Հաճա) ուսկից կը դիմադրէ կայսերական զօրաց որք Րէֆիք պէյի հրամանաց ներքեւ կը գտնուին: Ուրիշ չէյխ մ'ալ, Բիւլէբ անուն, ապստամբած է նոյնպէս Սանայի հարաւային արեւմտեան կողմէն, և քանի մը ցեղերու գլուխ անցած, դէպ ի Սանա յառաջ կը քալէ: Նամակը գրուած թուականին չէյխ Բիւլէբ, Սանայէն 6 ժամ հեռաւորութեամբ Պալիան գիւղը կը գտնուէր:

Ֆէրաթ լրագիրը կը պատմէ թէ Հալէպի գնչու կին մը զաւակ մը ծներ է երկու գլխով և երկու երեսով, որոց մին կլոր և միւսը հակիթաձեւ: Մէկ աչքը շագանակագոյն և միւսը սեւ: Մարմնոյն միւս բոլոր անդամք կատարեալ են եղեր. այս հրէշ մանուկը ծնած պահուն մեռեր է:

Նապլիւսէն կը գրեն առ Էքսպրէս թէ յուլիս 22ի գիշերը քանի մը գողեր կեղծ բանալիով տեղւոյն Րէժիի պաշտօնատունը մտնելով, դրամարկղը կոտրեր և 1,000 մէճիտիէ առեր են: Ոստիկանութիւնը զանոնք գտնելու կաշխատի:

Նախընթաց թուով մը գրեցինք թէ երկաթուղեաց ընկերութեան պաշտօնատարներէն Պ. Պինտէր Պէլօվայի մէջ աւազակաց ձեռքն ինկած է որք 1000 ոսկի փրկանք կը պահանջեն: Ֆիլիպէ լրագիրն իւր վերջին թուով կ'ըսէ թէ, Արեւ. Ռումէլիի կուսակալութիւնը բազմաթիւ զօրք ղրկած է աւազակաց ետեւէն, բայց արդիւնք մը ձեռք բերուած չէ տակաւին: Պ. Պինտէր գերի կը մնայ միշտ, և աւազակք անցեալ ուրբաթ երեկոյ Սարամպէյի կայարանն իջնելով, պահապանը բռներ տարեր են, սակայն յաջորդ առաւօտուն ազատ թողեր են:

Կ. Պոլսոյ առողջապահական խորհրդոյ որոշմամբ, Հալէպի առողջապահական բժիշկ Տօքթ. Բօզօնի նոյն պաշտօնով Իզմիր կոչուեր է, Տօքթ. Բամբօզամիէնքօֆի տեղ, որուն ուրիշ պաշտօն մը պիտի յանձնուի:

Հալէպի մէջ երկրագործական ընկերութիւն մը կազմուեր է որ մշակութեան գործիքներ բերել կուտայ և գործի ձեռնարկած է:

Հագիգաթ իմանալով որ Ադրիանուպոլսոյ ոստիկանապետը ժամանակէ մը հետէ ապօրինի յարաբերութիւններ ունի ամուսնացեալ քրիստոնեայ կնոջ մը հետ, որոյ ամուսինը հարկադրուեր է բաժնուիլ, կը հրաւիրէ յիշեալ պաշտօնատարը բացատրութիւն տալ թէ ստո՞յգ է այս զրոյցը:

Պալթիկի ռուսական թղթատար շոգենաւն՝ Նիժնի-Նովկորոտ, 500 զօրք բարձեալ, երէկ նեղուցէն անցաւ՝ Սեւ ծով երթալու համար:

Բերա Աղա Համամ չորս գող մտնելով ծխախոտավաճառի մը խանութը, մէջը գտնուող երկու եղբարց կոկորդներուն վրայ կոխեր, և 130 լիրա և այլն առեր գացեր են:

Իշխան Հալիմ փաշայի Ապպաս պէյ որդին՝ որ Զվիցերի ուսումն կառնու, մայրաքաղաքս եկաւ ի տես հօրն:

Նախընթաց գիշերը, ժամը 5ին ատենները, Պոլիս, Շահզատէ պաշը, էֆէնտի մը սպասաւորին հետ տեսակցութեան գացած տեղէն տուն դարձած ատեն, տեսնելով որ մարդ մը բան մը կը փնտռէ, քովը կերթայ օգնելու համար, բայց խուզարկութիւնն արդիւնք մը չունենար. ասոր վրայ, մարդը սպասաւորին ձեռքի լապտերը կուզէ քիչ մը անդին երթալ և լաւ մը որոնելու պատճառանօք, և փախչելու ձեւ կառնու. սպասաւորը խելամուտ լինելով խարդախութեան մարդուն ետեւէն կիյնայ, և ահա յանկարծ անկիւնէ մը պահուըտած երկու հոգի էֆէնտին կը կոխոտեն գլխէն մինչեւ ոտքը:

Տեղական լրագիր մը կ'ըսէ թէ անցեալ տարի մայրաքաղաքիս մէջ ընդ ամէնը 3000 հատ կարի մեքենայ կայ եղեր, որոց $^3/_4$ը ծախուեր է, մեծ մասամբ թուրքաց, հայոց, յունաց և հրեայ դերձակներու:

Մինչեւ լրագրոյս մամուլը դրուած ժամը, քաղաքական հեռագիր չստացանք:

Աթէնքի ներքին գործոց նախարարութիւնն Եպիրոսի և Թեսալիոյ մէկ վիճակագիրն հրատարակած է, ուսկից կերեւի թէ Յունաստանի միացեալ գաւառաց բնակչաց թիւն է 299,676, հետեւեալ բաժանմամբ: Արթա, 31,178, — Լարիսա, 145,706 — Թրհալա 117,109: Նոր հաստատուած գաղթականութիւնք 5684:

Այս գաւառները վարչական 76 գաւառակներու բաժնուած են, որոց ամենէն բազմամարդներն են, Լարիսա, Թրհալա և Ֆարսիձա: Ամենէն մեծ քաղաքն է Լարիսա որ 13,169 բնակիչ ունի: Եպիրոսի այն մասն որ Յունաստանի կցեալ է, 1136·68 քառակուսի քիլոմեդր տարածութիւն ունի և Թեսալիոյ այդ մասն 12,258·80: Հետեւաբար իւրաքանչիւր քառակուսի քիլոմեդրի վրայ 22 98 բնակիչ կայ, մինչդեռ Յունաստանի հին գաւառաց մէջ իւրաքանչիւր քիլոմեդրի 32 94 բնակիչ կը հաշուուէր: 57,618 շէնք կան, առանց հաշուելու 13,363 հիւղ: Այդ շէնքերու 51,873ն 63,058 ընտանեաց բնակութեան կը ծառայեն, իսկ մնացեալ 5757 շէնքն՝ խանութ, վաճառատուն, վանք, դպրոց, պահականոց և այլն են:

Բնակչաց կրօնական բաժանումն է, 266,688 յոյն, 24,165 մահմետական և 3140 հրեայ:

Այս վիճակագրին աճապարանօք պատրաստուած լինելով, նախարարութիւնը կը կարծէ թէ թիւերը բոլորովին ճիշդ չեն:

ՓՈՐՁՈՒԱԾ է որ աղեաց, փայծաղի և ստամոքսային հիւանդութիւններն ապահովապէս, առանց ցաւի և փութով բժշկելու մէկ միջոց մը կայ, և այն է Գրանդ քիմիագէտին Զուիցերիական դեղահատներն որք ամենէն երեւելի բժշկաց կողմէ յանձնարարուած են և կը վաճառին ի գին 6 ½ ղրուշի տուփը:

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ, Թուրքիոյ բոլոր քաղաքաց համար, Կ. Պոլիս, Կալաթա, Եուսուֆ Իզզէտին խան, Պ. Ժ. Հ. Ռիէքէնօֆի վաճառատունը: Կը գտնուի նաեւ գլխաւոր դեղավաճառաց խանութներն:

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԳԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Կալաթիա, 18 Յուլիս

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ (պանքայի)		110 3/8
3 » » » (վճռականի)		110
3 » Բարիզի » (պանքայի)		22 85
3 » » » (վճռականի)		22 90

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	դհկն	8 30
Պօրսային գոցուելէն վերջը	»	8 30
Երէկ Բերայի մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	8 32
Բարձրագոյն գին	»	8 32 1/2
Նուազագոյն	»	8 32
Կէս օրին	»	8 32 1/2
փոխառութիւն 1863	Ֆր.	57
» 1865	»	55
» 1869	»	50
» 1873	»	45
Պօն տիւ Թրէզօր	Անգլ. Լր.	17 25
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	43 50
Օպլիկասիօն տը Բրիօրիթէ	»	365
Բաժնեթուղթ Լաւրիօնի	»	81

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիէթէ ժէնէրալ	Անգլ. Լր.	3 22
Քրէտի ժէնէրալ (Գ. Կ.)	Օսմ. Լր.	6 33
Պանք տը Գօնս	»	5 20
Սօս. Շանժ է վալէօր	Օսմ. Լր.	3 25
Թրամուէյ	» »	292 1/2
Իւնիֆիէ Եգիպտական		66
Երէկ իրիկուն գոցուեցաւ		65 10
Գիշերը գործ չեղաւ		— —
Այս առտու բացուեցաւ		65 12 1/2
Կէս օրին նոյն գին		65 10

Ընթացք դրամոց

Օսմանեան ոսկի	ղրշ.	100
20 Ֆրանքնոց	»	87 27
Անգլիական ոսկի	»	110 7
Քրիմից	»	51 15
Բօլ Իմբէրիալ	»	90 7
Ռուպլի թղթադրամ	»	9
» արծաթ	»	89 30
Ֆիօրին	»	9 2
Մէճ. արծ. (տարբ.)	»	108 9
Հինգնոց	»	102 10
Մէթալիք	»	99
Պղինձ	»	800
Թղթադրամ	»	2800
Վեցնոց	»	103

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 29 Յուլիս ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ գոցուեցաւ	100 3/4
Օսմ. » բացուեցաւ	8
» » գոցուեցաւ	8
Օսմ. փոխառութիւն 1865	10 1/4
» » 1869	9 1/4
» » 1871	65 1/4
» » 1872	17 1/2
» » 1873	8 1/8
փոխառութիւն 1877	77
Պանք Օթօման	13 7/8
Ռուսական փոխառ. 73 (գ. կ.)	90 3/4
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիէ)	58 3/4
» առանձ. (բրիվիլէժիէ)	82 1/4
Տայրա Սանիէ	58
Տօմէնիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)	82
Հունգարական պարտաթուղթ 1877	101 1/4
փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 362

Վիէննա, 29 Յուլիս ժամ 4 երեկոյ

փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	121 90
Օսմանեան երկաթուղի	20 70

Բարիզ, 29 Յուլիս ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 0/0 բաց	108 22 1/2
» » 3 0/0 բաց	77 72 1/2
Օսմանեան քօնսօլիտէ բանուեցաւ	8 02 1/2
» » գոցու. (գ. կ.)	8 02 1/2
Օսմանեան փոխառութիւն 1863	—
» » 1865	—
» » 1869	—45
» » 1873	41
Օսմանեան երկաթուղի	43 37 1/2
» Րէժիի բաժնեթուղթք	530
Պանք Օթօման	599 37 1/2
Գրէտի Լիօնէ	545
» Ֆօնսիէ	1285
Բաժնետոմս Լիօնի (գուբ. կոբ.)	1226 25
Սուէզի ջրանցք	1812 50
Ռուսական 5 0/0 1877ի	96 5/8
Իտալական Ռանթ (բարձրացած)	94 65
Արեւելեան Ռուս. (Ռիւս Օրիան.)	—
Եգիպտական միացեալ գոց (իջած)	296 25
Սպանիական (արտաքին)	59
Բրիօրիթէ թիւրք	— —
5 0/0 Հելլենական	345
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 15

ՄԵՏԵՈՐԱԲԱՆԱԿԱՆ ՑՈՒՑԱԿ

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԱՆ Ի ԲԵՐԱ

30 Յուլիս (Ն. Տ.)

		ժ. վ.
Ծագումն Արեգական (Աւերեւոյթ)		4 55
Մուտք » »		7 16
Կէս օր (Միջին ժամով)	12	6 40
Կէս օր (ժամ ըստ Տաճկաց)		4 37
Ծագումն Լուսնի (Աւերեւոյթ)	Ե.	1 5
Մուտք » » Երեկոյ	Ե.	11 35
Երեւումն Լուսնի Ա. Ք. 30 Յուլիս		

Առաւօտեան ժամը 8ին

Ծանրաչափ (Ծովու երես)	757 5
Ջերմաչափ	23 8
Նուազագոյն աստիճան	18 3
Բարձրագոյն » իրիկուան	26 8
Խոնաւութիւն 0/0	75
Բարձրութիւն անձրեւի 24 ժամու միջոցին հազարորդամեդր	0

Ուղղութիւն հողմոյ հարաւ. արեւմտ. հանդարտ:

ՊԱՏՃԷՆ

Հրաժարագրի Ս. Երուսաղէմայ պարտուց Բարձման Յանձնաժողովոյ

Բարձրաշնորհ Տ. Տ. Ներսէս Ս. Պատրիարք Հայր, Նախագահ Ազգ. Կեդր. Պատկ. Վարչութեան և Ս. Երուսաղէմայ Պարտ. Բարձ. Յանձնաժողովոյ ևն. ևն. ևն.

յԱզգ. Պատրիարքարան

Բարձրաշնորհ Սրբազան Հայր,

Ս. Երուսաղէմայ պարտուց բարձման Յանձնաժողովոյ անդամքս ամսոյս 16 թուագրեալ հետեւեալ հրաժարագրով մը աղաչած էինք զՁեր Բարձր Սրբազնութիւնն արձակել զիրենք այդ պաշտօնէն, ուր կոչուած էին չուրջ հինգ տարիէ ի վեր.

«Բարձրաշնորհ Տ. Տ. Ներսէս Ս. Պատրիարք Հայր, Նախագահ Ազգ. Կեդր. Պատկառելի Վարչութեան և Ս. Երուսաղէմայ Պարտ. Բարձման Յանձնաժողովոյ ևն. ևն. ևն.

«յԱզգ. Պատրիարքարան

«Բարձրաշնորհ Սրբազան Հայր,

«Յանձնաժողովս, որ Ս. Երուսաղէմայ պարտուց բարձման խնդիրը կարգադրելու համար՝ Ազգ. Երեսփոխանական Պատկ. Ժողովոյ որոշմամբ՝ 1879 օգոստ. 27 ին ի պաշտօն կոչուած էր ընդ. բարձր նախագահութեամբ Բաջարթուն Սրբազնութեանդ, Սրբոց Յակոբեանց վանուց նման ազգային պատմական և նուիրական մի հաստատութիւնն սպառնացող վտանգէ մը փրկելու, որով և սիրելի Ազգիս իւրովանն ծառայութիւն մը մատուցած ըլլալու համար ձեռն ի գործ արկանելով, կը համարձակի յայտարարել թէ մինչեւ այսօր երբեք չը թերացաւ իւր պաշտօնին կատարման ծառայող աշխատութեանց մէջ, որք թէեւ առերեւոյթ պարզ կ'երեւին, բայց ներքնապէս բազմաթիւ են և մանուածոյ:

«Յանձնաժողովս, Բարձրաշնորհ Սրբազան Հայր, չյաւակնիր թէ իւր աշխատութեանց համապատասխանող արդիւնքներ ձեռք բերած է. ճշմարտութիւնը յարգելու համար կը խոստովանի թէ իրեն յանձնուած գործը չկրցաւ կատարելապէս ի յանգ հանել, որպէս կը փափագէր Ազգն ու ինքն. բայց վստահ է որ Ազգն և Ձեր բարձր Սրբազնութիւնն արդարութեամբ պիտի դատեն թէ Յանձնաժողովս պաշտօնավարութիւնն ուրիշ տեսակէտներով ոչ նուազ օգտակար եղած է Ս. Երուսաղէմայ վանուց:

«Յանձնաժողովս՝ միշտ Ազգին օգուտը տեսակէտ ունենալով իւր ամբողջ պաշտօնավարութեան միջոցին մէջ անաչառութեամբ գործեց. միանգամայն հետեւութիւնը, շրջահայեցութիւնն ու խոհեմութիւնը ձեռքէ չթողուց, ի նկատի ունենալով թէ պարագայներն տարապայման փափկութիւն մը կը կրէին, որ անծանօթ չէ լրջախոհ ազգայնոց, հետեւաբար նաեւ կարելի չէր տարբեր ուղղութեան մէջ Ազգին օգուտ փնտռել:

«Ս. Աթոռոյ պարտուց բարձման խնդրոյն վերջին օրերս ստացած կերպարանքն, ինչպէս նորա ազգային ապահովութեան համար կանոնագրով և նորագոյն տնօրէնութեամբք ձեռք առնուած միջոցներն, որք անհրաժեշտ էին և կարեւոր, ծանօթ են բարձր Սրբազնութեանդ և Ազգ. Կեդրոնական պատկ. Վարչութեան:

«Այս՝, Բարձրաշնորհ Սրբազան Հայր, Ս. Երուսաղէմայ վանքն նմանօրինակ աղէտէ մը միանգամ ընդ միշտ փրկած ըլլալու և զայն Ազգին օգտակար դիրքի մը մէջ դնելու համար աւելի դրական միջոցներու կարօտութիւնը կ'զգամք, բայց աղէտից գործադրութիւնն այն ատե'ն միայն կարելի կը տեսնենք, երբ նպաստաւոր պարագաներ գան ընդլայնել տեսութիւններն և դիրկել ինչ որ Հայոց յԵրուսաղէմ ունեցած իրաւանց կը վերաբերի: Բաւ՝ է միայն առայժմ շարունակել այն միջոցներու հսկողութիւնն, որք ամբողջովին արձանագրուած են Յանձնաժողովս մեծածաւալ Արձանագրութեանց մէջ, յորմէ մեծապէս պիտի օգտուի ապագայն:

«Արդ, Բարձրաշնորհ Սրբազան Հայր, որովհետեւ պարտուց բարձման խնդրոյն կարգադրութիւնն այժմ նոր ուղղութիւն մը առած է, որովհետեւ գործոյն մէջ եղած դժուարութիւնք ցարդ մինչեւ աստիճան մը հարթուած կը համարուին, որովհետեւ Յանձնաժողովս այսքան տարիէ ի վեր այդ գործոյն աշխատած լինելով իրաւունք մ'ստացած է այլ ևս դադար առնելու, կուգայ խնդրել հրաժեշտ տալ իւր պաշտօնէն, աղաչելով որ շնորհ ընէք ընդունիլ զայն և դեկուցանել մեզ թէ առ ո՞ պարտինք յանձնել Ս. Երուսաղէմայ պարտուց բարձման խնդրոյն վերաբերեալ գրութիւններն ու գիրքերն:

«Այսպէս Յանձնաժողովս իւր հրաժեշտն արտասանելէ յետոյ, վերջին պարտականութիւն մը կատարելու համար հարկ չը վարանիր Ազգիս լրութեան և Ձեր բարձր Սրբազնութեան խորին ուշադրութիւնը հրաւիրել սա կէտին վրայ, թէ Ս. Երուսաղէմայ հաշւոց քննութեան մասին Յանձնաժողովս վերջերս ձեռք առած միջոցներու գործադրութիւնն անպատճառ շարունակուելու են, ներկայ աղէտալի վիճակին միւսանգամ կրկնութիւնը չտեսնելու համար:

«Հրաժեշտ ուրեմն, Բարձրաշնորհ Սրբազան Հայր, աղաչելով որ այն ամէն աշխատութեանց համար, զորս միմիայն սիրելի Ազգիս և նորա նուիրական մի հաստատութեան սիրոյն համար խղճի մտօք թափած ըլլալու մխիթարութիւնն ունիմք, շնորհ ընէք Ձեր երկնահաճոյ օրհնութեամբ վարձատրել զմեզ պաշտօնէս, և ընդունել մեր որդիական ամենախորին յարգանաց հաւաստիքն, զոր պատիւ ունիմք՝ այս առթիւ ևս մատուցանել բարձրաշնորհ Սրբազնութեանդ,

«Մատչելով ի համբոյր շնորհաբաշխ Ս. Աջոյդ՝ մնամք որդիական ակնածութեամբ

(Ստորագրութիւն)
Ա. Խ. Ջունդ.
Յակոբ Պ. Նորատունկեան
Յովհաննէս Կիւմիւշեան
Սենեքերիմ Մանուկեան
Սերովբէ Կիւլպէնկեան
Տիգրան Բարազամեան

16 Յունիս 1881
Կալաթիա

Եւ Ձեր բարձր Սրբազնութիւնն այդ հրաժարագրին ընդունելէ յետոյ, նորա ներքեւ իւր բարձր կամքն հետեւեալ կերպով նշանագրած և մեզ վերադարձուցած էր զայն.

«Առ պատասխան Յանձնաժողովոյս,

«Ձեր հրաժեշտն անկարելի է ինձ ընդունիլ, ինչպէս նաեւ հաղորդել Վարչութեան Ժողովոյ:

«Խնդրելով որ պաշտօննիդ շարունակելու շնորհ ընէք,

Մնամ աղօթարար
(Ստորագրութիւն)
ՆԵՐՍԷՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

1884 Յունիս 18
Օրթագիւղ

Բարձրաշնորհ Սրբազան Հայր

Ձեր բարձր Սրբազնութեան այդ երկտող շնորհագիրն, զոր մեր այսօրուան գումարման մէջ ընթեռնլու պատիւն ունեցանք, խորին երախտագիտութեան զգացումներ ներշնչեց մեզ, հաւաստելով՝ թէ Ս. Երուսաղէմայ Պարտուց Բարձման Յանձնաժողովն արժանի եղած է վայելել Ազգին ամենասիրելի Պատրիարքին՝ Տ. Տ. Ներսէս Սրբազան Հօրը թանկագին վստահութիւնն ու համակրութիւնը:

Սակայն, Բարձրաշնորհ Սրբազան Հայր, մեր ամենախորին շնորհակալութիւնն մատուցանելով, կը փութամք աղաչել որ ներողամիտ լինիք մեր հրաժարագրոյն կրկնութեան, և կը թախանձեմք որ շնորհ ընէք ընդունիլ մեր հրաժեշտն և արձակել զմեզ այդ պաշտօնէն, վարձատրելով զմեզ միայն հայրական օրհնութեամբդ, ուր կարօտ եմք յաւէտ:

Մատչելով ի համբոյր շնորհաբաշխ Ս. Աջոյդ՝ մնամք որդիական ամենախորին ակնածութեամբ

(Ստորագրութիւն)
Ա. Խ. Ջունդ.
Յակոբ Պ. Նորատունկեան
Յովհաննէս Կիւմիւշեան
Սենեքերիմ Մանուկեան
Սերովբէ Կիւլպէնկեան
Տ. Բարազամեան

21 Յունիս 1884
Կալաթիա

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԵԱՑ ԱՐԺԷԹՈՒՂԹՔ

ԱԶԴ

Թուրքիոյ երկաթուղեաց արժէթղթոց 87 րդ վիճակահանութիւնը հրապարակաւ և Օսմանեան Կայսերական Պանքային մասնակցութեամբ պիտի կատարուի Արքունի փողերանոցին մէջ, յառաջիկայ հինգշաբթի յուլիս 31 (Ն. Տ.) ճիշդ կէս օրին:

Կ. Պոլիս 16/28 յուլիս 1884

ԱԶԴ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷ

Յուլիս 22ին՝ (Ն. Տ.) եթէ օդը ներէ՝ Շիրքէթի 32 թիւ շոգենաւն, իւր մէջ ունենալով երաժշտաց խումբ մը տնօրէնութեամբ Պ. Անժ Բիւլքէրի, գիշերուան ժամ 6¾ին Եէնիմահալլէէն Հէյպէլի և Մեծ-Կղզի պիտի երթայ Մէզարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա, Եէնիքէօյ, Էմիրկեան, Ռ. Հիսար, Պէպէք, Արնաւուտ գիւղ, Գուրուչէշմէ, Օրթագիւղ, Պէշիկթաշ, Գապաթաշ և Գատը գիւղ հանդիպելով: Շոգենաւը ժամ 5ին Մեծ-Կղզիէն Եէնիմահալլէ պիտի վերադառնայ նոյն նաւահանգիստներն հանդիպելով:

Նոյն օրը, Շիրքէթի 33 թիւ շոգենաւն իւր մէջ ունենալով Թուրք երաժշտաց խումբ մը, ժամ 6½ին Եէնի Մահալլէէն Հէյպէլի և Մեծ-Կղզի պիտի երթայ, Մէզարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա, Պէյքօզ, Բաշաբաղչէ, Րիֆաթ փաշա, Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի, Վանիքէօյ, Չէնկէլքէօյ Պէյլէրպէյ, Գուզկունճուգ, Իսկիւտար և կամուրջ հանդիպելով, և ժամ 5ին Մեծ կղզիէն Եէնիմահալլէ պիտի վերադառնայ միեւնոյն նաւամատոյցներն հանդիպելով:

Այս երկու շոգենաւուց մէջ մասնաւոր Պիւֆէ կը գտնուի. միեւնոյն ատեն երաժշտք գեղեցիկ կտորներ պիտի նուագեն: Շոգենաւք մեծ ջահով պիտի լուսազարդին:

Երթ ու դարձի տոմսակին գինն է 20 ղրշ. Նաեւ այս տոմսերը զատ զատ կը վաճառուին ի գին 10 ղրշի:

ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

1884 Յուլիս 14/26

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊՈԼՍՈՅ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ 7—14 ՅՈՒԼԻՍ

ՑՈՐԵՆ. — Հրապարակը միայուն էր այս շաբթու, վաճառմունք աննշան եղան, տկար գներով: Հասաւ 20,000 գրիւ կակուղ ցորեն, 12,000 գրիւ կիրգա: Վաճառեցաւ 2,000 գրիւ կարծր ցորեն, 15,000 գրիւ կակուղ և 4,000 գրիւ կիրգա: Պատրաստ 11,500 գրիւ կակուղ ցորեն, 3000 գրիւ կարծր ու 6,500 գրիւ կիրգա:

ԵԳԻՊՏԱՑՈՐԵՆ. — Այս շաբթու այս ապրանաց վրայ կարեւոր գործ մը չէ եղած առ ի չգոյէ պատրաստից. գները անշարժ են:

ԳԱՐԻ. — Տեղական սպառման համար իբր 26,000 գրիւի մօտ վաճառմունք եղան, լաւ փափուկ տեսակները 11½ ղրշ. գրիւը և կարծր ստորին վաճառք ի գին 9½ ղշ. գրիւը:

ՉԱՎՏԱՐ. — Փոքր վաճառում մը եղաւ ի գին 13½ ղրշ. գրիւը. պահանջը լաւ է հաստատ գներով:

ԼՈՒԲԻԱ. — 120 պարկ Սեւ ծովի ապրանք տեղական սպառման համար վաճառեցան ի գին 150-160 ղշ. 100 օխանոց պարկը: Պահանջը լաւ է:

ԲԱԿԼԱ. — Նշանակելիք կարեւոր գործ մը տեղի չէ ունեցած:

ՍԻՍԵՌՆ. — Գնողք կը պակսին, գները կարի տկար են: Գործ չէ եղած:

ՔԹԱՆԱՀՈՒՆՏ. — Այս ապրանաց վրայ գործ չէ եղած այս շաբթու, պահանջը տկար է, թոյլ գներով:

ՍՈՒՍԱՄ. — Նոր վաճառք չհասան դեռ. այսու հանդերձ հրապարակին վրայ գնողներ կան:

ՔԱՆԱՐԵԱ ՍԷՄԻ. — Պահանջը տկար է աւելի տկար գներով: Բայց բարձրացում մը կը սպասուի, զի այս տարուան բերքն քիչ է:

ՔԷՆՏԻՐԻ ՀՈՒՆՏ. — Նշանակուելու կարեւոր բան մը չկայ, զի նոր բերքն դեռ հրապարակ չելան:

ԱՖԻՈՆԻ ՀՈՒՆՏ. — Դեռ գործ չկայ եղած ապրանաց պակասութեան պատճառաւ:

ԲԱՄԲԱԿԻ ՀՈՒՆՏ. — 26 փարայի օխան, իբր 200,000 օխա կ'առաջարկեն առանց գնորդի:

ԱԼԻՒՐ

Հանդարտութիւնը դեռ կը տիրէ: Գործոց նուազութեան պատճառաւ գները անկման հակեալ են: Վաճառեցաւ այս շաբթու 16,000 պարկ: Պատրաստ կայ 29,000 պարկ, որոնց 6,000 պարկը Օտէսա, 8,000ը Պրայլա, 15,000ը տեղական:

ԳԱՂԹԱԲԵՐՔ

ՇԱՔԱՐ. — Հասաւ 3,840 պարկ: Վաճառեցաւ 2,340 պարկ: Պատրաստ 2,500: Շաբթուան վաճառմունք անկեալ գներով կատարուեցան: Գնորդք կը փախչին:

ԽԱՀՈՒԷ. — Հասաւ 700 պարկ: Վաճառեցաւ 700 պարկ: Պատրաստ 4,500 պարկ: Հրապարակը միօրինակ է առանց փոփոխութեան գնոց վրայ:

ԲՐԻՆՁ. — Հասաւ 450 պարկ Անգլիական և 400 պարկ Իտալական: Վաճառեցաւ 450 պարկ Անգլիական և 700 պարկ Իտալական: Պատրաստ 4,000 պարկ Անգլիական: Հրապարակը անշարժ է, հաստատ գներով:

ՄՈՄ. — Հասաւ ոչինչ: Վաճառեցաւ ոչինչ: Պատրաստ ոչինչ: Պահանջը լաւ է, և գները խիստ հաստատ:

ՔԱՐԻՒՂ. — Հասաւ ոչինչ: Վաճառեցաւ 3,000 սնտուկ Ամերիկայի և 9,000 սնտուկ ռուսական: Պատրաստ 18,000 սնտուկ Ամերիկայի և 22,000 սնտուկ ու 8000 վարիլ ռուսական: Հրապարակը բաւական գործօն հանդիսացաւ այս շաբթու գնոց աժանութեան պատճառաւ:

ԱՊԱԿԻ. — Հասաւ 2000 սնտուկ: Վաճառեցաւ 2,000 սնտուկ: Պատրաստ 16,000 սնտուկ: Հրապարակը բաւական բանուկ է. առաջին ձեռքէ, բայց փոքր վաճառմունք կը սպասին:

ՊՂՊԵՂ. — Գները բռնուած և պահանջը լաւ:

ՈԳԻ

ՌԱՔԻ. — Այս ապրանքը կարի հանդարտ էր այս շաբթու թոյլ գներով: Հասաւ 110 տակառ: Վաճառեցաւ 50 տակառ: Պատրաստ 260 տակառ:

ՌՈՄ. — Գործերը կը շարունակեն աննշան լինելու: Գները անփոփոխ են: Հասաւ ոչինչ: Վաճառեցաւ 50 տակառակ: Պատրաստ 350 տակառակ:

ՄԵՏԱՂՔ

ԵՐԿԱԹ. — Եւրոպայի հրապարակաց վրայ կարեւոր փոփոխութիւն մը տեղի չէ ունեցած: Հրապարակնիս շաբթուս յոյժ հանդարտ էր խիստ սահմանափակ վաճառումներով և տկար գներով: Այս շաբթու 150 թօնօ եկաւ: Վաճառմունք 20 թօնօյի կը հասնին:

ԱՆԱԳ. — Հասաւ 150 տակառակ: Վաճառեցաւ 80 տակառակ: Պատրաստ 250 տակառակ: Բաւական վաճառմունք եղած են այս շաբթու, բայց գները թոյլ են:

ՑԻՆԿ. — Հասաւ 200 սնտուկ: Վաճառեցաւ 250 սնտուկ: Պատրաստ 3,400 սնտուկ: Հրապարակը միայուն է տկար գներով:

ՔԱՐՓԻՒՍԱ. — Հասաւ 2,000 տակառակ: Վաճառեցաւ 3,000 տակառակ: Պատրաստ 27,000 տակառակ: Առաջին ձեռքէ վաճառմունք կըլլան բայց երկրորդ ձեռքէ գործերը աննշան են:

ԹԵՆԵՔԷ. — Հասաւ 210 սնտուկ: Վաճառեցաւ 50 սնտուկ: Պատրաստ 260 սնտուկ: Վաճառմունք թէեւ աննշան բայց պահանջը լաւ և գները հաստատ են:

ՃԻՆԿՕ. — Հասաւ 150 տակառակ: Վաճառեցաւ 100 տակառակ: Պատրաստ 1,500 տակառակ: Հրապարակը հանդարտ է անփոփոխ գներով:

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱ

ՄԱՀՈՒՏԻ. — Շաբթուս առաջին ձեռքէ մաս մը ապրանք՝ իբր 8000 ծրար վաճառեցաւ 4¼ էն—6 ղրշ. լիպրան ըստ տեսակին: Նաև մի քանի փոքրագոյն վաճառմունք եղան 3¾ էն 4 ղրշ. լիպրան:

ԼՈՆԿ ԳԼՈԹ. — Այս շաբթու քիչ մը բան վաճառեցաւ ի գին 4¼—5⅛ ղրշ. լիպրան:

ԵԷԼՔԷՆ ՊԷԶԻ. — Առաջին ձեռքէ մաս մը լաւ տեսակ ապրանք վաճառեցաւ ի գին 4½ ղրշ. լիպրան:

ԽԱՄ ԱՍԹԱՌ. — Այս շաբթու 2000 ծրարի մօտ վաճառեցաւ լաւ տեսակ 9 լիպրանոցն ի գին 62 և 8 լիպրանոցն ի գին 39-41 ղրշ. ծրարը: Պահանջը լաւ է:

ԹԷՆԶԻՖ. — Այս ապրանաց վրայ գործ չկար միմիայն 26 թիւը քիչ մը գնող կը գտնուի, այն ալ տկար գներով:

ՊԱՍՄԱ. — Շաբթուս գործառնութիւնք սահմանափակ էին. միմիայն փնտռուող տեսակաց վրայ քիչ մը գնորդք կային:

ՄԱՆԱՄ. — Այս հրապարակը մեծ հանդարտութեան մէջ անցուց շաբթուս, և վաճառմունք բաղդատութեամբ անցեալ շաբաթներու յոյժ աննշան էին:

ՀԱՆՔԱԾՈՒԽ

Գործողութիւնք կարի աննշան են և տեղական փոքր վաճառմանց սահմանափակուած: Գները անփոփոխ: Հասաւ 8,000 թօնօ Գարտիֆ և 6,000 թօնօ Նիւգասլ: Նիւգասլի 2,000 թօնոն շոգենաւական ընկերութեան մը կը պատկանին: Վաճառեցաւ 6,000 թօնօ: Պատրաստ 16,000 թօնօ:

ԱՐՏԱԾՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՖԹԻՔ. — Այս շաբթու վաճառմունք 10 հակ ստորին տեսակէ կը բաղկանան ի գին 15½ ղշ. օխան: Պատրաստ 7,000 հակ: Հրապարակը հանդարտ էր այս շաբթու առանց գնորդի. Լոնտրայէն մատուցում (օֆր) կայ 250 հակի ի գին 20 և 21½ բէնս, այս վերջին գինը ամենալաւ տեսակաց համար. գները անուանական են:

ԲՈՒՐԴ. — Վաճառեցաւ այս շաբթու իբր 8,000 օխայ չլուացուած բուրդ Ասիոյ ի գին 5⅝ ղրշ. օխան և 4000 օխայ լաւ քըրքմա ի գին 6⅛ ղշ. օխան:

ՄԵՏԱՔՍ. — Վաճառեցաւ 13 հակ Պուրթայինի Գոզա 74-75 ղրշ. 5 հակ Պուրթայինի մետաքս 118-122 ղշ. 3 հակ Բուրսէլի 140 ղրշ., 27 հակ Ռէշէ 29 Ֆրանք օխան: Պատրաստ 180 հակ: Հրապարակը կը շարունակէ հանդարտ լինել առանց բազմութեան գնորդի և տկար գներով:

ԲԱՄԲԱԿ. — Կարեւոր գործ մը չկայ այս շաբթու, միայն թէ հրապարակը հաստատ է:

ՔԷՆՏԻՐ. — Այս վաճառքը խիստ հանդարտ է. տեղական սպառման համար փոքր փոքր վաճառմունք կը լինին անփոփոխ գներով:

ԿԱՊԵՐՏ. — Այս շաբթու կարեւոր վաճառում մը տեղի չունեցաւ. ամբողջ գործառնութիւնք փոքր վաճառումներէ կը բաղկանան: Պատրաստ 7000 կտոր: Հրապարակը անփոփոխ է:

ԱՖԻՈՆ. — Այս շաբթու վաճառեցաւ 19 սնտուկ որոց 8 սնտուկը հին Կէյվէ ի գին 175 Դէլքէլ 2ը նոր Կէյվէ 191 ղրշ. Դէլքէլ և 9 Պալըքէսէր միգեղայով ի գին 225 ղրշ. օխան: Պատրաստ 120 կոզով, որոց 70ը հին և 50ը նոր: Հաստատ և պահանջը բաւական լաւ կը շարունակէ, թէեւ առ այժմ գնորդաց թիւը փոքր է:

ՔԻԹՐԷ. — Վաճառեցաւ այս շաբթու միմիայն 800 օխայ բանուած դեղին ի գին 14 ղրշ. օխան: Պատրաստ 15,000 օխայ: Հրապարակը թոյլ է, և պահանջի պակասութեան և բնականաբար գնորդաց նուազութեան պատճառաւ գները լքեալ են:

ՄԱՀՄՈՒՏԻԷ. — Այս շաբթու վաճառմունք տեղի չունեցան. գները հաստատ, պահանջը լաւ է:

ՍԱԼԷՓ. — Այս շաբթու վաճառմունք տեղի չունեցան: Հրապարակը հանդարտ է, գները թոյլ են:

ՄԵՂՐԱՄՈՄ. — Վաճառմունք չէ եղած այս շաբթու: Պատրաստ 1,300 օխայ: Հրապարակը հանդարտ է:

ԿԱՂԻՆ. — Այս շաբթու վաճառեցաւ 1,500 պարկ կաղին Եգիպտոսի համար ի գին 80 ղշ. կենդինարը: Հրապարակը տկար է առանց կարեւոր պահանջի մը:

ՃԷՀՐԻ. — Այս շաբթու վաճառեցաւ 26 պարկ Կեսարիոյ երկրորդական, ի գին 11½ ղրշ. և 50 պարկ Թօքաթ երկրորդական ի գին 9 ղշ. 3 փրյ օխան: Պատրաստ 600 պարկ: Հրապարակը փոքր ինչ հանդարտ է և գնորդաց թիւը փոքր. գները բռնելու կ'աշխատուի:

ՄԱԶԻ. — Վաճառեցաւ այս շաբթու 150 պարկ սեւ տեսակ ի գին 6½ ղրշի համար և 90 պարկ այս տեղի համար ի գին 6½ ղշ. օխան: Պատրաստ 200 պարկ որոց 90ը ճերմակ և 110 պարկը սեւ. հրապարակին վրայ գնորդներ կան, գները հաստատ են, և տեղական սպառման համար փոքր փոքր վաճառմունք ըլլալու վրայ են ի գին 7 ղշ. օխան:

ՄՈՐԹ. — Այս շաբթու մորթի վրայ հետեւեալ գործերը եղան:

ԿՈՎՈՒ ՄՈՐԹ. — Մաս մը Ասիական չոր ապրանք վաճառեցաւ ի գին 9¼ ղրշ. օխան: Հրապարակը հանդարտ է առանց պահանջի:

ԱՅԾԻ ՄՈՐԹ. — Շաբթուս այս ապրանաց վրայ գործ չէ եղած Փոլէրայի պատճառաւ:

ՂՉՒԱՐԻ ՄՈՐԹ. — Իբր 3000 կտոր բրդեայ ապրանք վաճառեցաւ ի գին 14-16 ղրշ. կտորը:

ԱՅԾՈՒԿԻ ՄՈՐԹ. — Առ ի չգոյէ պատրաստից այս շաբթու կարեւոր վաճառում չունինք նշանակելիք:

ԵՂՋԻՒՐ. — Այս շաբթու վաճառում չկայ:

ԸՆԹԱՑԻԿ ԳԻՆԵՐ

Ցորեն Կիրգա Ռուսիոյ	Լիպրայ 57—58	Ղշ. 22 — 22½	Քիլէն
» » Դանուբի	» 57—59	» —	»
» Կակուղ Կալաց և Պրայլա	» 57—58	» 20½— 22	»
» » Պուլղարիա	» 57—58	» 20 — 21	»
» » Ռումէլի	» 57—58	» 20 — 21¾	»
Եգիպտացորեն, Կալաց, Խոմպիլ և Օտէսա	»	» 13½— 13¾	»
» Օրտու և Տաճկական		» 13 —13¼	»
Գարի կակուղ		» 10¾—11½	»
» հաստ		» 9½—10¼	»
Չավտար		» 13½—	»
Քթանահունտ (քէթէն թօխումի)		» 23½—24	»
Գանար եէմի		Փրյ 43 — 44	Օխայ
Նօխուտ Պալըքէսիր		» 40 — 45	»
» Աթէնք		» 40 — 55	»
Քէնտիրի հունտ		» 45 — 60	»
Քանլյա		» 27 — 28	»
Սուսամ Մուտանիա Պալըքէսէր		» 105 —	»
» Մէրսին		» 110 —	»
Աֆիոնի հունտ		» 53 — 55	»
Լուբիա Օրտու		» 130 —145 100	»
» Դանուբ		» 140 —150	»
Օտէսա Ա. Ալիւր		Ղրշ. 121 —128	Պարկը
» Բ. »		» 108 —113	»
» Գ. »		» 90 — 94	»
Այլիմա		» 90 — 91	»
Պրայլա տեղականի հետ խառնուած		» 80 —	»
Պրայլա		» 80 — 84	»
Վառնա		» 74 —	»
Շըմէնտօֆէր		» 78 — 83	»
Խահֆէ		Ղշ. 740—780—850	Օխյ. 100 ոսկին
Լեղակ պէնկալ		» 80—110	» » »
» Քուրբայ		» 60— 80	» » »
Որդան կարմիր սեւ		» 18— 19	» » »
» կարմիր թուխ		» 15— 16	» » »
Պղպեղ		» 11¾	» » »
Կինամոն (դարչին)		» 5½— 6	» » »
Գարէնֆիլ		» 9—10	» » »
Թէյ սեւ ստորին		» 12— 16	» » »
Թէյ առաջին և լաւ		» 29— 88	» » »
Շաքար Հոլանտիոյ		» 155—168	կենդինարը 105 »
» Դրիէսթէ Ա. (պարկի մէջ)		» 158	» » »
» » Բ. (»)		» 154	» » »
» » Գ. (»)		» 136—145	» » »
Ծծումբ		» 34—35	» 100 »
Խունկ (Գիւնլիւք)		» 220—240	» » »
Բրինձ Իտալիոյ Ա. Ռիզօն		Ֆրանք 48—	Պարկը » »
» » Բ. »		» 47½	» » »
» » Ասամերական		» 42	» » »
» » Բ. »		» 39	» » »
» » Գ. »		» —	» » »
» Հնդկական		Ղրշ. 124—127—132	» » »
Գօլա Գաղիական		» 3¾	Օխյ » »
» Անգլիական		» 164	Սնտուկը » »
Մոմ		Ղրշ. 7¾	Քիլօ » »
,, Գաղիական		,, 94—	» »
Կաշ Ամերիկայի սնտուկ		» 29—32½—35	» »
» Ռուսիոյ		» 26½—29½—32	» » »
» » (վարիլի մէջ)		Փարայ 40—42	Օխյ » »
Ոգի Ռուսիոյ Օլաստոֆքա 16 աստիճան		Օխայ 24—24¾	1 Ոսկւոյ
» » Սոսինաքի		» 25½—26	»
» » Խարքով		» 27—	»
» Վար տեսակ Սէլանիկ ևայլն		» 29 — 38	»
Ռոմ Թրիէսթէ		Կալլօն 18½—18¾	»
» Անգլիոյ		9—9¼	»
Անգլիական երկաթ (շուլուղ)		45	Կենդինարը
» Երկաթ (թէլէս)		45	»
Շուէտի » (շուլուղ)		78 —80	»
» » (թէլէս)		82	»
Տախտակ » (Սաճ) թիւ 1— 4		63 —	»
» » » 5—10		70 —	»
» » » 11—14		80 —	»
Կլոր		90	
Չէմպէր սովորական		59	
» Մեծ գիրք		65 —67	
Անագ (գալայ)		600—	
Կապար (սաչմա)		112	
» Տախտակ		120—	»
» Խողովակ		110—	»
Չէլիք		Ղրշ. 127—132	Սնտուկը
Գարփիւսա 45 գլլոնոց		» 58— 62—	Վարիլը
Թենեքէ		» 188—	2 Սնտուկը
Պղինձ		» 12 -12¼	Օխյ »
Ճինկօ		Ֆրանք 70—	100 Օխյ
Հանքածուխ Նիւգասըլ (ի վաճառատուն)		20 Շ. 0 Բ. —	Շ. 0 Բ. Թօնօն
» » (ծովու վրայ)		22 » 6 » —	» 6 » »
» Գարտիֆ (ի վաճառատուն)		22 » 0 » 23	» 0 » »
» » (ծովու վրայ)		24 » 0 » — 25	» 0 » »
» Հարթըլբուլ		18 » 0 » — 19	» 0 » »
Լիվէրբուլ		16 » 0 » — 17	» » »
Մահուտի		Ղրշ. 6—6½	Լիպրան Ոսկի »
Ամերիկան ամբողջ ետրաս		» 4¾— 5½	» » »
» պակասաւոր		» 5½ —5¼	» » »
Ամերիգու (լոնկ գլօթ) լաւ տեսակն		» 4—4¾	» » »
» » փոքր լիպրա		» 5—	» »
» » ներկուելու (գօանիքթի)		» 5⅜— 5½	» »
Եէլքէն պէզի լաւ տեսակ		» 4⅜— 4½	» » »
» երկրորդականք		» 4—4¼	» »
Խամ ասթառ (չըթ լինկ) լաւ տեսակ		» 48 — 50	Թօփը »
» » միջին »		» 50 — 60	» »
» » վար »		» 60 — 70	» »
Մուլ 4 թիւ (չափը) 3 թօփը (30-35-38 ինչ)		Ղրշ. 41¼—42	» 112
» 16 » (Թէնզիֆ) » » (. . . .)		» 38—39	»
» 26 » (Աբօչիա) » » (. . . .)		» 54—	»
Մանած վամեր 4—14		Ղրշ. 36—38	փաքէթը » 106
» 18—28		» 45—48	» »
» Էքստրա (Ֆիլէմենկ) 4—14		» 41—53½	» »
» (. . . .) 18—28		» 48—59	» »
» Էքստրա գրօմիթօն 16—24		» 65—66	» »
» Մալի 8—14		» 55—58	» »
» » 20—24		» 67—70	» »
» Կարմիր Իտալիոյ 4—14 լաւ		» 65—70	» »
» » » — երկրորդ		» 55—65	» » »
» » Զուիցերիոյ Թիւ 20		» 80—90	» » »
» » Իտալիոյ » »		» 65—70	» » »
Թիֆթիք առաջին տեսակ		Ղշ. 24½—25	օխյ 100 ոսկի
» երկրորդ »		» 20½—23½	» » »
» ստորին »		» 6 — 16	» » »
» Վան		» 14 — 15	» » »
Բուրդ Քասապ պաշի Ա.		» 8 — 8½	» » »
» » » Բ.		» 6 —6½	» » »
» Քըրքմա Ա.		» 6¼ — 6½	» » »
» » Բ.		» 4 — 4½	» » »
Մետաքս Խօզանա		» 182 —205	» » »
» Նուխի		Ֆրանք 33 — 41	» » »
» Ռէշա		» 26 — 34	» » »
Բամբակ Հալէպ		Ղշ. 6 —	» » »
» Ադանա		» 6¼—6½	» » »
» Իզմիր և շրջակայք		» 6¾— 7½	» » »
Աֆիոն Մալաթիա		» 235—245	» » »
» Սէլանիք		» 200—230	» » »
» Զիլէ Թօքաթ		» 200—225	» » »
» Պալըքէսէր		» 220—225	» » »
» Էնկիւրիւ		» 220—225	» » »
» Նալը խան Պէյ պազար		» 210—220	» » »
» Կէյվէ Պիլէճիք		» 190—203	» » »
» Չըքընթը		» 110—135	» » »
Քիթրէ առաջին ճերմակ		» 27 28	» » »
» աշխատուած ճերմակ		» 21 22	» » »
» լաւ բնական »		» 19 — 20	» » »
» սովորական »		» 18 — 19	» » »
» լաւ դեղին		» 15 — 16	» » »
» երկրորդ դեղին		» 12 13	» » »
» Զամուր		» 3 — 4	» » »
Սալէբ լաւ տեսակ		» 16— 16½	» » »
» երկրորդ տեսակ		» 14 — 16	» » »
Մահմուդիէ առաջին ճերմակ		» 220 —240	» » »
» երկրորդ		» 100 120	» » »
» երրորդ		» 60 — 80	» » »
Մեղրամոմ լաւ տեսակներ		» 20 23	» » »
» ստորին »		» 19 — 20	» » »
Կաղին Տրապիզոն		» 80—90	կենդինար » »
» Քէրասունի		» 85—100	» » »
Ճէհրի Եկին		» 11½—12½	Օխյ » »
» Քայսար		» 11-12¼	» » »
» Անկորա		» 10½—11	» » »
» Թօքաթ		» 9-10	» » »
» Զօրում		» 9½—10	» » »
» Վար տեսակներ		» 9 —9⅝	» » »
Եղջիւր		» 3½— 4	» »
Մորթ գոմէշի չոր		» 9¼— 9½	» »
» թաց		» 6¼—6½	» »
» կովի չոր		» 9—9½	» »
» թաց		» 5¾— 6	» »
» Ոչխարի		» 18 — 26	» »
» Այծի		» 18 — 20	» »
» Գառին		» 16 —18½	» »
» Այծուկի		» —	» »
» Նապաստակի		» —	» »

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՏԻՎԻՑԷ
ՈՒՂՂԱԿԻ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ ՄԻՋԵՒ
Ֆայումշոգենաւն, նաւապետ Բէրէյրա, պիտի մեկնի յառաջիկայ
Չորեքշաբթի, Յուլիս 30, ժամը 4½ին

Խտիվիէ Ընկերութեան շոգենաւք Կ. Պոլսէն կը մեկնին ամեն Չորեքշաբթի երեկոյները, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր և Բիրէա հանդիպելով:

Աղեքսանդրիա կը հասնին Երկուշաբթի առաւօտները: Ուղեւորութիւնք կը տեւէ 4 ու կէս օր:

Ուղեւորներու և ապրանաց համար դիմել Պոլիս, Կամարջին քով, Վալիտէ Սուլթան Խան և կամ Ղալաթիոյ ճիւղը, Վօյվօտա փողոց, Եուսուֆ Իզզէտին խան:

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՔ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԵԱՆ

Առաջին կարգի սեղան: Սենեկապատ կին մը յատկացուած է տիկնանց սրահին. Միանգամայն իւրաքանչիւր շոգենաւի մէջ Եւրոպացի բժիշկ մը կը գտնուի: Առաջին պատճոնի տոմսակք մինչեւ երեք ամիս ընդունելի են, դիւրութիւն ընծայելու համար անոնց որք իրենց ճանապարհորդութեան շրջանին մէջ շոգենաւին հանդիպած ո և է նաւահանգիստն ելնելով, օրերով ժամանակ անցնեն և յաջորդ շոգենաւով իրենց ճամբորդութիւնը շարունակել ուզեն: Առ նուազն երեք անգամէ բաղկացեալ ընտանեաց տոմսակաց վրայ ℅ 10 զեղչ մը կը լինի: Երթ ու դարձի տոմսակաց վրայ ℅ին 10 զեղչ մը կը լինի ի բաց առեալ ճաշը: Ընտանեաց համար այս զեղչն ℅ 15 է: Երթ ու դարձի տոմսակք մինչեւ վեց ամիս ընդունելի են, եթէ Ապրիլի սկիզբէն մինչեւ Յուլիսի սկիզբը գնուին, իսկ տարւոյն միւս ամիսներուն մէջ մինչեւ երեք ամիս ընդունելի են:

Ծանօթ. — Խտիվիէ ընկերութեան Կարմիր ծովու մէջ բանող շոգենաւներն՝ ամեն ուրբաթ Սիւէզէն ելնելով, շաբաթը մէկ անգամ Եանպու, Ճիտտէ և Սուաքին, և տասնեւհինգ օրն անգամ մը Մասովա, Հօտէյտա և Ատէնի ծովածոցին մէջ, Թաճուրա, Ղէյլա, Պարպարա և Ատէնի նաւահանգիստները կը հանդիպին:

ՖՐԷՏ, ԼԷՅԼԱՆՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Որք կանոնաւորապէս կը բանին Լիվէրբուլէ և Միջերկրեայ ծով:

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ
Ալճէրիան	2500	Ֆավօնեան	3700
Ալգասիան	2500	Ֆլամինեան	3700
Անատոլուեան	2500	Ֆլավեան	3700
Աթէնեան	2500	Իպէրիան	5500
Արգադիան	3700	Իլլերիան	5500
Պալմիրեան	6000	Իսդրիան	5500
Պուլկարիան	6000	Լեսպիան	2200
Քասթելեան	800	Լիկուրեան	2500
Սայրենեան	2000	Լիպարն	800
Տուրքոյ	700	Օբորթոյ	700
Էճիբշըն	3700	Բէրսիան	3800
Ֆապիան	3700	Վալենսիան	6800
Ֆալէրնիան	3700	Վերճինեան	6800

Աբինեան շոգենաւը, նաւապետ Ռիչարտս ամսոյս 28 ին Լիվէրբուլէն աստ կ'սպասուի:

Շաբաթական շոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվէրբուլի և Պոսդընի միջեւ, և ստորագրեալս հեռուէ գետ ուրիշ վաճառք կ'ընդունի օրինաւոր սակագներով:

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի.

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւլէթ խան, Ղալաթիա:
Նաւատեարք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվէրբուլ
Գործակալութիւնք
Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնթէն.
Ճիպրալթար, Պ. Պ. Քարվըր Եղբարք
Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահման և ընկ.
Մալդա, Ա. Քամիլլերի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրօկորտատոյ.
Ջենովա, Գ. Ռիդօլ և ընկ.

ՏԻԳՐԱՆ Յ. ՍԵԹԵԱՆ
ԳԱՐՈՒՆ ԵՒ ԱՇՈՒՆ
ՏԱՂԵՐ

Կեդրոնատեղին է Պահճէ գաբու, Ջրավաճառ Յակոբ աղա Աղամալեանի խանութը: Կը գտնուի նաեւ բոլոր հայ գրավաճառաց քով ի գին 7 ղրուշ:

Արտօնատէր, Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ